

Sivistystoimi

Toimialajohtaja: sivistystoimenjohtaja

Sivistyslautakunta

Jäsenet

Jyrki Niittymaa, puheenjohtaja
Heikki Paavisto, varapuheenjohtaja
Aki Lemmetyinen
Tiina Altti
Saara Peutere-Heikka
Lea Hiekkamäki
Veli-Erkki Ruotsalainen
Taika Olin

Timo Salokorpi

Varajäsenet

Ilkka Salminen
Leo Väreä
Ari Sarin
Päivi Lindqvist
Leila Seppälä
Pauliina Kokko
Ville Erkkilä
Karita Puttonen 29.5.2023 asti
Sahala Eila 29.5.2023 alkaen
Katja Minkkinen

Sivistyslautakunnan kokouksia oli yhteensä neljätoista. Käsiteltyjä asioita oli yhteensä 148 pykälää.

Yleistä

Tulevaisuuden osaamista kaikille.

Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella ja terveillä elämäntavoilla.

Sivistystoimiala on ollut v. 2023 kaupungin keskeinen hyvinvointipalveluja järjestävä, tuottava ja niille toimintaedellytyksiä varmentava toimiala.

Talousohjelmasta

Talousohjelmasta saadun ohjeen mukaisesti toimialalla pyrittiin säästäväisyyteen v. 2023 aikana. Tämä näkyy tiliryhmän aineet, tarvikkeet ja tavarat määrärahan alituksena. Taloutta seurattiin entistäkin tarkemmin. Kaupungin taloudellinen tila heikkeni ja tämän johdosta valmisteltiin vuosille 2024-2027 talousohjelma rinnan talousarvion valmistelun kanssa. Valmistelun yhtäaikaisuus osoittautui melko työlääksi ja monipolviseksi. Talousohjelmaa valmisteltiin toimialan johtoryhmän ja yksikköjohtajien tasolla. Talousohjelmaan liittyen järjestettiin vanhempainiltoja ja osallistuttiin erilaisiin tilaisuuksiin. Vanhempainilloissa olivat mukana sivistyslautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja virkakuntaa. Osasta toimenpiteistä laadittiin ennakkovaikutusten ja lapsivaikutusten arvioinnit. Sivistystoimialan osuuteen sisältyi laaja lausuntokierros. Kuntalaiskysely toteutui koko ohjelman osalta. Talousohjelman toimeenpano käynnistettiin vuoden 2024 alussa. Kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 päättämä oppilasmääräraja alittui Koskenpään koulun ja Länkipohjan koulun osalta lukuvuoden 2023-2024 alussa. Kaupunginhallitus käynnisti lakkauttamisprosessit. Vuoden 2024 talousarviosta ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelmasta päättäessään kaupunginvaltuusto päätti, etteivät ko. koulujen lakkauttamiset sisälly talousohjelman toimenpiteisiin. Lakkauttamisprosessin keskeyttämistä valmistellaan hallintopäätökset kevään 2024 aikana.

Ammatillisen koulutuksen selvitys

Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakennetta koskeva selvitystä valmisteltiin. Selvityshenkilönä toimi ammattikasvatusneuvos KTM Timo Karkola. Selvitystyötä ohjasi kaupunginjohtajan perustama ohjausryhmä. Selvitystyön etenemisestä pidettiin sekä sivistyslautakunta että kaupunginhallitus informoituna. Selvitystyö luovutettiin kaupungille vuoden 2024 alussa.

Uudistuksista on kooste hallinnon tulosalueen osuudessa ja niitä on kuvattu tulosalueiden kohdalla.

Ikäluokkien kehitys ja palvelutarve sekä asiakasmäärät on arvioitu kunkin tulosalueen kohdalla. Lasten ja nuorten ikäluokkien pieneneminen vaikuttavat palvelutarpeisiin ja edellyttävät ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Tämä on ollut vallitseva toimintapa toimialalla jo pitkään.

Vuonna 2023 syntyi Jämsässä 94 lasta, mikä on 12 lasta enemmän kuin vuonna 2022. Vuosittainen vaihtelu syntyvissä ikäluokissa on ollut suurta vuodesta 2013 alkaen, mutta näyttää tasaantuvan noin sadan lapsen molemmin puolin viimeisten vuosien aikana.

Tilinpäätösvuonna varhaiskasvatuksessa oli 556 lasta, joista esioppilaita 136. Ennusteeseen nähden toteuma on arvioitua suurempi. Tätä selittää osin tilapäisen suojelun piirissä olleet lapset. Varhaiskasvatuksessa oli vuoden aikana yhteensä 16 tilapäisen suojelun piirissä olevaa lasta ja syksyllä 2023 esiopetukseen osallistui yhdeksän (9) lasta.

Lv. 2022-2023 perusopetuksen oppilasmäärä oli 1 648. Perusopetuksen oppilasmäärä lv. 2023-2024 lopussa on yhteensä 1 668 oppilasta. Toteuma on yli talousarviossa laaditun ennusteen, 1 587 oppilasta. Tämä johtuu osittain valmistavan opetuksen oppilaiden siirtymisestä perusopetuksen oppilaksi. Valmistavassa opetuksessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 29 oppilasta. Iltaopetustoiminnassa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 94 oppilasta.

Lukiokoulutuksessa oli vuonna 2022 keskimäärin 229 ja vuonna 2023 keskimäärin 241 opiskelijaa. Syksyllä 2022 lukion aloitti 104 uutta opiskelijaa. Kahden tutkinnon opiskelijoita oli vuoden lopussa 19. Heidän pääkoulunsa on Ammattiopisto Gradia. Urheiluvallmennuksessa on 20 lukion opiskelijaa.

Musiikkiopistossa opiskelijoita oli 361 ja työväenopistossa 1 700. Kirjaston kävijämäärä oli 145 000 ja uimahallin asiakasmäärä 62 755.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintavuosi toteutui pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti niin talouden kuin laadun näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkaohjelmaa jatkettiin 1.8.2023. Kolmannessa vaiheessa palkkaohjelma kohdentui varhaiskasvatuksen opettajien, sosionomien, lastenhoitajien ja perhepäivähoitajien tehtäväkohtaisten palkkojen työn vaativuuden tasoihin. Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudessa on edelleen suuria haasteita. Myös muihin tehtäviin tarvittavien sijaisten, erityisesti lyhytaikaisten, saatavuus on vaikeutunut. Jämsä liittyi seudulliseen varhaiskasvatuksen palvelualueeseen 1.10.2023 alkaen. Palvelualueeseen kuuluu yhdeksän (9) keskisuomalaista kuntaa ja kaupunkia.

Perusopetus

Perusopetuksen toimintavuosi toteutui pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti niin talouden kuin toiminnan näkökulmasta. Lukuvuoden 2022-2023 teemana oli Huomaa hyvä. Teeman hengessä on pyritty huomaamaan lapsen ja nuoren luontevahvuudet sekä hyödyntämään niitä opetuksessa. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on ollut suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito. Jämsän perusopetus on ollut mukana yrityskylätoiminnassa. Toiminnan sisällöt ovat osa yrittäjyyskasvatusta. Yrityskylätoiminta on suunnattu erityisesti 6. ja 9.-luokkalaisille oppilaille. Yrityskylä sijaitsee Jyväskylässä, joten sen saavutettavuus matkojen keston ja talouden näkökulmasta on hyvä. Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa sovittiin kehitysvammaisten koulujen loma-ajan palvelujen tuottamisesta. Esiopetus- ja koulukuljetuspalvelujen osalta noudatettiin 1.8.2021 alkanutta sopimuskautta. Optiovuoden lv. 2024-2025 käytöstä päätettiin. Kiinnostus koulutusmatkailua kohtaa virisi ja koulutusmatkailutuotteiden hinnoittelusta päätettiin.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen toimintavuosi toteutui pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti niin talouden kuin toiminnan näkökulmasta. Laki oppivelvollisuudesta astui voimaan 1.1.2021 ja sen myötä oppivelvollisuus laajentui 18 ikävuoteen asti. Maksuttomuus jatkuu lukio-opintojen loppuun saakka, kuitenkin enintään sen vuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta. Vuoden 2023 lopussa maksuttomuuden piirissä oli 239 lukion opiskelijaa. Neljännen vuoden opiskelijoita lukuun ottamatta kaikki noudattavat 1.8.2021 käyttöön otettua opetussuunnitelmaa.

Lv. 2022-2023 teemana on ollut lisäksi Huomaa hyvä. Teeman hengessä pyritään huomaamaan opiskelijan luonteenvahvuudet sekä hyödyntämään niitä opetuksessa. Lv. 2023-2024 teemana on suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito. Kansainvälisyystoiminnan pitkäjänteiseksi toteuttamiseksi ja kehittämiseksi opetushallitus on myöntänyt lukiolle Erasmus+ yleissivistävän koulutuksen akkreditoinnin vuoden 2027 loppuun asti. Kevätlukukaudella 2023 lukion toisen opiskelijat osallistuivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän avoimen yliopiston järjestämälle korkeakouluviikolle. Ammattiopisto Gradian kanssa laadittiin yhteistoimintasopimus urheiluvalmennukseen ja yhdistelmäopintoihin liittyen.

Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus

Hyvinvointialueiden toiminnan alkamisen 1.8.2023 myötä koulukuraattorit ja –psykologit ovat siirtyneet osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Opetushallitus julkaisi uudistetut opetussuunnitelmien perusteet, joita oli muutettu opiskeluhoitoa koskevien lukujen osalta. Uudistukset vastasivat tammikuun 2023 alussa voimaan tulleita lakimuutoksia liittyen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukseen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä vastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille. Peruste- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1.8.2023.

Koulutusmuodottaiset opiskeluhoitosuunnitelmat hyväksyttiin esiopetukseen, perusopetukseen ja lukiokoulutukseen, samoin peruskoulun ja lukion järjestyssäännöt.

Tikka-hankkeen osana on käynnistynyt innovaatiokasvatuksen opinpolun valmistelu. Tavoitteena on verkostomaisesti toteutettavan opinpolun sisällyttäminen varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin.

Korkeakouluysteistyö

Paikallisia korkeakouluopintoja koordinoi ja suunnittelee työryhmä, joka kokoontui neljä kertaa vuodessa. Työryhmässä on mukana myös Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun edustajat.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu aloitti syksyllä 2022 lähihoitajasta sosionomiksi -polkuopinnot.

Sosionomitutkintoa on suorittamassa neljä (4) toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevaa varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa/ avustajaa (kaupunginhallituksen 3.5.2022 § 128 pilotointi).

Oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty muun muassa Jyväskylän yliopiston kanssa niin, että Jokivarren päiväkotitoimii kehittäjäpäiväkotiverkostossa ja yhtenä harjoittelupäiväkotina varhaiskasvatuksen opiskelijoille.

Kevätlukukaudella 2023 lukion toisen opiskelijat osallistuivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän avoimen yliopiston järjestämälle korkeakouluviikolle.

Jämsän työväenopisto järjesti lukuvuonna 2022-2023 kasvatustieteen perusopintokokonaisuuden 25 op omalla järjestämisluvallaan Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Työväenopisto haki ja sai järjestämisluvan Jyväskylän yliopistolta erityispedagogiikan perusopintokokonaisuuteen lukuvuodeksi 2023-2024.

Elämänlaatupalvelut

Jämsän työväenopisto järjestää vapaan sivistystyön opintoja kaikenikäisille kuntalaisille. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto järjestää taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisia opintoja. Vuonna 2023 molemmat opistot järjestivät opetusta myös Kuhmoisten kunnassa.

Kuhmoisten kunnan ja Jämsän kaupungin yhteistyö vapaan sivistystyön/ työväenopistopalveluiden osalta päättyi v. 2023 lopussa. Muutos toteutettiin saattaen vaihtaen -periaatteella. Yhteistyö taiteen perusopetuksen osalta / Jämsänjokilaakson musiikkiopisto jatkuu.

Kotouttamispalvelut ovat olleet osa opistopalveluja vuodesta 2022 alkaen. Kotouttamiskoordinaattori tekee moniammatillista yhteistyötä vastaanottokeskuksen, sosiaali-, asumis- ja työllisyyspalveluiden kanssa.

Jämsän työväenopisto on järjestänyt nuorten maahanmuuttajien suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta. Jämsänlaakson Setlementti ry järjesti kesätoimintaa ja -tapahtumia Vinnillä.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen täysi vuosi Raitilla. Kirjaston fyysisten kävijöiden määrä ylitti talousarviossa määritellyn (110 000) selvästi: kävijöitä oli 145 000. Tämän lisäksi Nuorten Raitin ja Pikku Raitin suosio oli korkealla tasolla.

Keväällä tehtiin kysely pääkirjaston aukioloajoista. Valtaosa vastaajista oli erittäin tyytyväinen sekä kirjaston palvelu- että aukioloaikoihin. Tapahtumia oli runsaasti sekä omana toteutuksena että yhteistyökumppaneiden järjestämänä. Aloitettiin Raitin asiakasillat ja pääkirjastossa lukukoiratoiminta. Pääkirjaston omatoimiaikana tapahtuneeseen epäasialliseen toimintaan jouduttiin puuttumaan. Jämsänkosken omatoimikirjasto avautui asiakkaille toukokuussa. Liitettiin kuntien yhteisen e-kirjastopalveluun. Se avautuu vuoden 2024 keväällä.

Kaupungin ja toimialan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän vahvistamiseksi saatiin lisäresursseja. Kotiseutuarkiston siirron suunnittelu aloitettiin. Juuso Waldenin ja paperiteollisuuden muistomerkkiveistoksen kunnostus valmistui. Sivistyslautakunta hyväksyi ehkäisevän päihdetyön suunnitelman 2021 - 2024 ja sen jalkauttaminen aloitettiin. Koulunuorisotyöhankkeita on toteutettu vapaa-aikapalvelujen hankkeina.

Uimahallin asiakasmäärätavoite 55 000 asiakasta ylitettiin asiakasmäärän ollessa 62 755. Nuorisovaltuuston toiminta oli aktiivista, kokouksia järjestettiin vuoden aikana 13. Vammaisneuvosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunta perustettiin 30.5.2023 sivistystoimialan alaisuuteen.

Sivistystoimialan hanketoiminta on kuvattu kunkin tulosalueen kohdalla. Hankkeiden lukumäärä vuonna 2023 oli 24. Avustusten suuruus 1 600 € - 288 000 €. Avustusten käyttö v. 2023 omarahoitusosuus ml. on noin 1 510 000 €. Osa avustuksista ja hankkeista on ollut toiminnan osa vuosikausia. Hanketoiminta on kuvattu tulosalueiden osuudessa.

Henkilöstöressurssien toteutuminen: Sivistyslautakunta käsittelee asian toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Talousarvion laadinnan yhteydessä henkilöstösuunnitelman henkilötyövuosiksi on arvioitu 460,93 htv toteuma on 453,46 htv. Terveysperusteiset poissaolot vähenivät koronavuosiin 2020-2022 verrattuna. Kalenteripäivät (kpv.)/ hlö 16,10 ja vuosina 2020-22 vaihdellut 18,30-21,05 kpv. Vuodet eivät ole veljiä keskenään: koronapandemia, ennakoimattomat pitkäkestoiset vakavat sairaudet jne. vaikuttavat tähän. Mm. aktiivisen tuen mallilla, hyvällä esihenkilötoiminnalla ja välittävällä ja kannustavalla työyhteisöllä voidaan asiaan myös vaikuttaa. Kaupungissa ja työterveyspalveluissa on monia toimivia toimintamalleja ja -käytänteitä. Kaupungin uusi työhyvinvointiohjelma on valmistumassa.

Lautakuntatasoiset tavoitteiden mukaiset **painopistealueiden arvioinnit** ovat tulosalueiden osuuksissa.

Maksut ja taksat

Taksat pysytettiin v. 2022 tasolla lukuunottamatta joitakin yksittäisiä muutoksia. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksesta johtuen uudet asiakasmaksut tulivat voimaan 1.3.2023 alkaen. Asiaa on kuvattu varhaiskasvatuksen tulosalueen kohdalla. Asetta alemmaksi -energiansäästökampanjan myötä uimahallissa otettiin käyttöön tuntuvilla alennuksilla olevat lipputuotteet ajalla 12/2022-4/2023. Kampanja on saanut suuren suosion. Asiaa on kuvattu elämänlaatu palveluiden tulosalueen kohdalla.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on kuvattu ja arvioitu erillisellä liitteellä. Sivistyslautakunta käsittelee toimialatasolla tehdyn sisäisen valvonnan kuvauksen ja arvioinnin toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

Riskien arviointi

Toimialatasoisen riskien arviointi, toteutuminen ja raportointi ovat osa toimintakertomusta ja tilinpäätöstä. Tulosaluetasoiset riskiarvioinnit, toteutumisen ja raportit käsitellään toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä (oheisaineisto).

VÄESTÖN KOULUTUSTASO					
	tot 2009	ta 2021	tot 2021	ta 2022	tp 2022
15 vuotta täyttänyt väestö yhteensä	19408		17 333		17058
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa yhteensä	7297		4813		4620
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa %	38	27	27,8	27	27,1
Näistä tutkinnon suorittaneita yhteensä	12111		12 520		12438
Suorittaneita %	62	73	72,2	73	72,9
Toinen aste yhteensä	8034		8194		8107
Toinen aste % 15-vuotta täyttäneestä väestöstä	41		47,3		47,5
Korkea-aste yhteensä	4077		4124		4120

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	3 519 490	3 363 590	3 454 832	91 242	102,71 %
Myyntituotot	586 900	586 900	841 018	254 118	143,30 %
Maksutuotot	768 890	694 990	716 071	21 081	103,03 %
Tuet ja avustukset	1 846 200	1 764 200	1 492 947	-271 253	84,62 %
Muut toimintatuotot	317 500	317 500	404 797	87 297	127,49 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-41 005 790	-41 980 600	-41 644 397	336 203	99,20 %
Henkilöstökulut	-24 465 674	-25 052 709	-24 922 001	130 708	99,48 %
Palvelujen ostot	-9 077 790	-9 321 395	-9 395 278	-73 883	100,79 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 035 525	-1 056 025	-965 093	90 932	91,39 %
Avustukset	-766 000	-771 000	-685 716	85 284	88,94 %
Muut toimintakulut	-5 660 801	-5 779 471	-5 676 308	103 163	98,22 %
TOIMINTAKATE	-37 486 300	-38 617 010	-38 189 565	427 445	98,89 %

Sivistystoimialan toimintatuotot vuonna 2023 olivat noin 3 455 000 € ja toimintakulut

noin 41 610 000 €. Talousarvioon nähden tuotot ylittivät noin 91 000 €. Kulut puolestaan alittuivat talousarviosta noin 369 000 €. Kokonaisuutena toimiala on toiminnan laajuuteen ja taloudellisesti haastavaan tilanteeseen nähden pysynyt hyvin talousarviomuutoksella korjatussa talousarviossa; näin myös tulosalueiden osalta.

Sivistystoimen hallinnon osalta hienoista ylitystä tuli henkilöstökuluissa ja kokouspalkkioissa, vastaavasti taas säästöä saatiin palveluiden ostoissa.

Varhaiskasvatuksessa toimintatuotot olivat 1,22 milj. € ja ylittivät talousarvion (26 000 €). Toimintakuluja kertyi 12,14 milj. €, jotka alittuivat (180 000 €) talousarviosta. Henkilöstökuluissa oli hienoista ylitystä (45 000 €), joka johtui erilliskorvausten suuremmasta toteumasta. Perheille maksettavat avustukset alittuivat 61 000 €. Palveluiden ostot alittuivat 88 000 € ja muut toimintakulut 49 000 €.

Perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti. Myyntituotot ylittivät vuokratuottojen ja myyntituottojen ennakoitua suuremmasta määrästä. Henkilöstökulut alittuivat noin 200 000 €, tämä johtui lähinnä hanketoiminnan ennakoitua pienemmästä määrästä. Asiakaspalveluiden ostot ylittivät noin 90 000 €, johtuen lähinnä muille kunnille maksetuista kotikuntakorvauksista. Matkustus- ja kuljetuspalveluissa tuli ylitystä noin 130 000 €. Aineissa tarvikkeissa ja tavaroissa alitusta tuli 36 000 €, eli talousarvio toteutui lähes suunnitellusti.

Lukiokoulutuksen toimintatuotot ylittivät noin 20 000 €, tämä johtui hankeavustuksen suuruudesta, joka oli suurempi kuin arviota tehdessä. Henkilöstökulut toteutuivat odotetusti. Palveluiden ostot alittuivat (11 000 €). Myös aineissa tarvikkeissa ja tavaroissa määräraha alittui (24 000 €), mikä johtui onnistuneesta oppimateriaalien kierrättämisestä.

Elämänlaatu palveluiden toimintatuotot ylittivät 46 000 €. Toimintakulut alittuivat 27 000 €. Kokonaisuutena talousarvio on toteutunut suunnitellusti.

Toimialan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki			
Tavoite	Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella, terveillä elämäntavoilla.		
Mittari	Väestön koulutustaso		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 922,38	1 989,9
Toteutumisen arviointi	Määriteltyjen mittareiden mukaan arvioituna tavoite on toteutunut. Väestön koulutustausta on noussut myös korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta. Talousarvion toimintakate alittuu. Alkuperäinen €/asukas ei ole toteutunut johtuen asukasmäärän muutoksesta. Jäljempänä oleva suoritetaulukko antaa asiasta tarkemman kuvan: toimintakate €/as TA+LTA 2023, toteutuneella asukasmäärällä -2 042,47 € ja toteuma 1 989,90 €.		
Kilpailukyky ja elinvoima			
Tavoite	Kaupungin elinvoimaisuuden vahvistaminen sivistystoimialan palvelujen, yhteistyön ja verkostomaisen toiminnan kautta.		
Mittari	Kuvailu		
Toteutumisen arviointi	Tavoite on toteutunut pääosin. Toimintaa on kuvattu tulosalueiden arvioinnin yhteydessä. Toteutuneista uudistuksista ja strategian mukaisesta toiminnasta on koonta hallinnon tulosalueella. Hankkeet on kuvattu tulosalueittain. Henkilöstön osaaminen ja sitoutuminen varmentaa perustyön laadukkuuden, lukuisat hankkeet ja poikkihallinnollinen toimintatapa edesauttavat tavoitteen mukaisesti toimimista.		

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 1 886,32	- 2 042,47	1 989,9

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Ammattitaitoisen (muodollisesti ja tosiasiallisesti kelpoinen) henkilöstön saatavuus ja sitoutuminen.	2	3	6

Arviointi	<p>Riski on todentunut osin. Opetuksessa ja kasvatuksessa ei kaikkia avoinna olevia vakansseja ole saatu täytettyä muodollisesti kelpoisilla henkilöillä. Tehtävät on tällöin täytetty määräaikaikaisesti. Pyritty ratkaisuihin, jossa henkilöillä jokin muu palvelualueen kelpoisuus ja /tai kokemusta palvelualueen tehtävistä. Varhaiskasvatuksessa kelpoisten osuus on 83 % henkilöstöstä (henkilöstömäärä yht. 157). Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kelpoisten osuus on 93 % koko henkilöstöstä (henkilöstömäärä yht. 250). Elämänlaatupalvelussa kelpoisten osuus on 95 % koko henkilöstöstä (henkilömäärä yht. 39). Elämänlaatupalveluissa avoinna olleisiin vakansseihin on ollut pääsääntöisesti riittävästi muodollisesti ja tosiasiallisesti päteviä hakijoita. Hanketoiminnan kautta on onnistuttu kanavoimaan lisäresurssia eri palvelualoille. Kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen hanketoimintaa on supistettu vuoden 2024 talousarvioon.</p>			
Toimenpide	<p>Työnantajamaineesta huolta pitäminen, arvostuksen osoittaminen kuntatyöhön, kouluttautumismahdollisuudet, työnohjaus, työvoimapulasta kärsiville palvelualueille pitkäkestoiset palkkaohjelmat, työmäärän suhteuttaminen käytettävissä olevaan työvoimaan. Työvoiman saatavuusongelman kanssa painivilla palvelualueilla ja lain mahdollistaman ammattirakennemuutoksen toteuttaminen. Hanketoiminnan kautta henkilökuntaa: toiminnan vakiinnuttamisen tarve jatkumon ja henkilökunnan palvelusuhteiden näkökulmasta.</p>			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Arjen turvallisuus, puutteet varautumisesta	3	3	9
Arviointi	<p>Riski on todentunut osin. Toimialalla on osallistuttu kaupungin järjestämiin harjoituksiin ja koulutuksiin. Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmia on päivitetty. Varautumishankintoja on tehty. Valmiussuunnittelua on jatkettu. Häiriökäyttäytymiseen on puututtu mm rajaamalla omatoimikirjastopalvelun aukioloaikoja ja tilojen käytösääntöjä tarkastamalla. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestysääntöjä päivitetty. Vakavissa rikkomuksissa on toimittu yhteistyössä poliisiviranomaisen kanssa. Henkilökunnalle on järjestetty tilanteisiin tukitoimia. Henkilöstöä myös koulutetaan turvallisen fyysisen hallinnan menetelmien käyttöön (AVEKKI). Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmat on uudistettu. Lääkehoitosuunnitelmat on uudistettu.</p>			
Toimenpide	<p>Osaamisen vahvistaminen, alueelliset ja kaupunkitasoiset harjoitukset, yksikötason harjoitukset, osaamisen vahvistaminen, harjoitusten ja kouluttautumisen soveltaminen ohjeiksi ja menettelytavoiksi, varautumishankintojen tekeminen, digitaidot (digiturvallisuus)</p>			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Talousarvio; tulo- ja menoarvion pitävyys. Talousarvion valmistelun aikataulu, siihen käytettävissä oleva aika, tehtävän laajuus ja vaikutukset eivät ole tasapainossa. Kaikki ei ole ennakoitavissa, esim. kansainvälisen tilanteen = Venäjän hyökkäyssodan moninaiset vaikutukset / tilapäinen suojelu, energiakriisi, lakimuutosten vaikutukset, haettavaksi tulevista avustuksista ei ole tietoa talousarviota laadittaessa.	2	2	4
Arviointi	Riskiä hallittiin talousarviomuutoksella mm henkilöstökustannusten osalta. Palkankorotus oli arvioitua suurempi ja myös yleinen hintatason nousu. Talousarviomuutoksessa huomioitiin niitä seikkoja, joita havaittiin tilinpäätöksessä 2022. Talouden seuranta tehostettiin ja kaikenlaiseen säästäväisyyteen kannustettiin. Näillä toimenpiteillä talouden riski ei toteutunut. Toimialan taloustehtävien osalta asiaan on haettu ratkaisua.			
Toimenpide	Talousarvio: seuranta, arviointi, johtopäätökset ja toimenpiteet; toimiva sisäinen yhteistyö sekä toimiva, proaktiivinen yhteistyö talouspalvelun ja kaupunginjohtajan sekä sivistyslautakunnan kanssa. Talousarvioaikatauluun vaikuttaminen. Toimialan talousasiantuntijuuden järjestäminen Hankehaut: aktiivinen seuranta ja arviointi, mitä avustuksia haetaan. Talouden riskin vaikutukset arvioidaan tasoon 2, koska riski voidaan hallinta rahalla.			

Sivistystoimen hallinto

Tulosalueen esimies: sivistystoimenjohtaja

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimialan hallinto johtaa, kehittää ja tukee toimialan tulosalueiden toimintaa, sen kehittämistä ja johtamista. Hallintopalvelun keskeinen yhteistyötaho on sivistyslautakunta, jonka päätöksenteon onnistumiseen hallintopalvelut luovat edellytyksiä.

Hallintopalvelu tuottaa hallinto- ja talouspalveluja ja toimii tiiviissä yhteistyössä toimialan sisällä sekä kaupungin konsernipalveluiden, muiden toimialojen ja liikelaitoksen kanssa.

Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakennetta koskeva selvitystä valmisteltiin. Selvityshenkilönä toimi ammattikasvatusneuvos KTM Timo Karkola. Selvitystyötä ohjasi kaupunginjohtajan perustama ohjausryhmä. Selvitystyön etenemisestä pidettiin sekä sivistyslautakunta että kaupunginhallitus informoituna. Selvitystyö luovutettiin kaupungille vuoden 2024 alussa.

Kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 päättämä oppilasmääräraja alittui Koskenpään koulun ja Länkipohjan koulun osalta lukuvuoden 2023-2024 alussa. Kaupunginhallitus käynnisti lakkauttamisprosessit. Vuoden 2024 talousarviosta ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelmasta päättäessään kaupunginvaltuusto päätti, etteivät ko. koulujen lakkauttamiset sisälly talousohjelman toimenpiteisiin. Lakkauttamisprosessin keskeyttämistä valmistellaan hallintopäätökset kevään 2024 aikana.

Kaupungin taloudellinen tila heikkeni ja tämän johdosta valmisteltiin vuosille 2024-2027 talousohjelma rinnan talousarvion valmistelun kanssa. Valmistelun yhtäaikaisuus osoittautui melko työlääksi ja monitahoiseksi. Talousohjelmaan liittyen järjestettiin vanhempainiltoja ja osallistuttiin erilaisiin keskustelu- ja infotilaisuuksiin. Vanhempainilloissa olivat mukana sivistyslautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja virkakuntaa. Osasta toimenpiteistä laadittiin ennakkovaikutusten ja lapsivaikutusten arvioinnit. Sivistystoimialan osuuteen sisältyi laaja lausuntokierros. Kuntalaiskysely toteutui koko ohjelman osalta. Talousohjelman toimeenpano käynnistettiin vuoden 2024 alussa.

Strategisten tavoitteiden mukainen toiminta ja toimeenpannut uudistukset on pääosin koottu alla olevaan taulukkoon. Strategisten tavoitteiden mukaista toimintaa ja toimeenpantuja uudistuksia on kuvattu tarkemmin tulosalueiden kohdalla.

Talousohjelman valmistelu	- Hyvinvoinnin edistämisen tehtävän vahvistaminen; - Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelu -Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021-2024 -Valmiussuunnittelun jatkaminen ja harjoitustoiminta
- Kotouttamistyön käynnistyminen - Suomen kielen ja kotouttamisen opetussuunnitelma	Edunvalvonta / ammatillinen koulutus Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakenne -selvitys
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuperusteet 1.3.2023 alkaen	-Perusopetuksen tuntijakomuutos -Perusopetuksen opetussuunnitelmamuutokset -Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmat, -Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestyssäännöt -Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja

	valmistavan opetuksen lääkehoitosuunnitelmat -Oppivelvollisten nuorten polku ja tukitoimet Jämsän kaupungissa -Yhteistyösopimus / Talous ja Nuoret TAT ry
- Elinvoimaohjelman päivitykseen osallistuminen -Koulutusmatkailutuotteiden hinnoittelu -Tikka-hankkeen ohjausryhmätyöskentely / Innovaatiokasvatuksen opinpolun valmistelu	-Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan välisen ostopalvelusopimuksen päättyminen vapaan sivistystyön (työväenopisto) osalta; toimeenpanon suunnittelu kurssisuunnittelun osalta, lausunnon antaminen asiasta. -Yhteistyösopimus Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston kanssa
-Jämsänjokilaakson musiikkiopisto/oppilasvalinnat keväästä 2023 alkaen	- Liittyminen kuntien yhteiseen E-kirjastoon - Raitin asiakasiltojen käynnistyminen
-Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunnan valmistelu ja perustaminen	- Kunnallisen nuorisotyön dokumentaation ja tilastoinnin nuoDo-järjestelmän käyttöönotto - Nuorisovaltuuston toimintasäännöt
-Uimahallin kassa- ja kahviopalveluiden järjestelyt ja sopimus - Himoksen ensilumenladun sopimus ja avustus v. 2023 /Himosvuoren latuusuuskunta	

Sivistyslautakunnan kanssa tehty yhteistyö ja sivistyslautakunnan osoittama tuki ovat olleet merkittävässä roolissa niin uudistuksia kuin talousohjelmaa tehtäessä.

Sivistystoimialan hallinnon riskiarviointi sisältyy toimialan kokonaisuuteen.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut			
Tavoite	Uudistusten eteenpäin vieminen ja uudistusten toteutumisessa tukeminen		
Mittari	Kuvailu.		
Toteutumisen arviointi	Tavoite on pääosin toteutunut; kts. hallinnon tulosalueen yleisosoudessa oleva taulukko.		
Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut, Hyvä asuminen, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki, Ympäristö			
Tavoite	Toiminnan johtaminen on kaupungin strategian ja siitä johdettujen toimialan tavoitteiden mukaista ja tulosalueita tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa.		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		13,77	14,74

Toteutumisen arviointi	Tavoitteen mukaisesti on toimittu ja tavoite kohtuullisesti toteutunut; kts hallinnon tulosalueen yleisosouden taulukko. €/asukas -mittari ylittyi johtuen lähinnä asukasmäärän vähenemisestä sekä välttämättömästä tilapäisestä, osa-aikaisesta henkilöressurssista talousohjelman ja talousarvion valmistelun aikana sekä kokouspalkkioiden hienoisesta ylityksestä. Palveluiden ostojen määräraha puolestaan alittui. Jäljempänä oleva suoritetaulukko kuvaa €/as tarkoituksenmukaisemmin: toimintakate €/as ta+ lta toteutuneella asukasmäärällä - 14,39 € ja toteuma -14,74 €/as.
------------------------	--

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	240	240	2 257	2 017	940,30 %
Myyntituotot			1 134	1 134	
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset			883	883	
Muut toimintatuotot	240	240	240		100,00 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-268 842	-272 358	-285 106	-12 748	104,68 %
Henkilöstökulut	-184 344	-187 860	-206 917	-19 057	110,14 %
Palvelujen ostot	-69 414	-69 414	-62 878	6 536	90,58 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 200	-4 200	-4 337	-137	103,26 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-10 884	-10 884	-10 974	-90	100,82 %
TOIMINTAKATE	-268 602	-272 118	-282 849	-10 731	103,94 %

Henkilöstökulujen ylitys johtuu talousarvion ja talousohjelman valmistelun aikaisesta välttämättömästä, osa-aikaisesta henkilöstöressurssista. Taloustehtävien hoitamista ei onnistuttu organisoimaan v. 2023 aikana. Asia saanee ratkaisunsa v. 2024 alkupuolella. Kokouspalkkiot myös hienoisesti ylittyivät. Palvelujen ostoihin käytettiin arvioitua vähemmän määrärahoja. Tulosalueen määrärahojen ylitystä (toimintakate) voidaan luonnehtia maltilliseksi.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 15,04	- 14,39	- 14,74

Varhaiskasvatus

Tulosalueen esimies: varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatukseen osallistui talousarviotavoitteen mukaisesti 75 % 1 - 5 vuotiaiden lasten ikäryhmästä. Ikäluokkien vaihtelu (syntyvät lapset, alle 3-vuotiaiden määrä ja osallistuminen) sekä perheiden valinnat lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi tekevät palveluntarpeen ml. perheille maksettavien tukien ennakoinnista haastavaa. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä vaihtelee toimintavuoden aikana; uusia lapsia tulee varhaiskasvatukseen ympäri vuoden. Varhaiskasvatuksen palvelutarve on vähentynyt syntyvien ikäluokkien pienentymisen myötä, mutta toisaalta 1 -5 vuotiaiden osallistumisaste on noussut pidemmällä aikavälillä. Esioppilaista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen 87 prosenttia.

Vuonna 2023 syntyi Jämsässä 94 lasta, mikä on 12 lasta enemmän kuin vuonna 2022. Vuosittainen vaihtelu syntyvissä ikäluokissa on ollut suurta vuodesta 2013 alkaen, mutta näyttää tasaantuvan noin sadan lapsen molemmin puolin viimeisten vuosien aikana.

Varhaiskasvatuksessa oli vuoden aikana yhteensä 16 tilapäisen suojelun piirissä olevaa lasta ja syksyllä 2023 esiopetukseen osallistui yhdeksän (9) lasta. Lapset ovat tavanomaisissa ryhmissä ja lisäresursointi toteutui avustajilla. Opetushallitus myönsi avustusta tilapäisen suojelun piirissä olevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen noin 86 000 euroa syksyllä 2023.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.3.2023. Maksujen perusteena olevia tulorajoja korotettiin 33 prosenttia, joten asiakasperheille laskettiin uudet asiakasmaksut 1.3.2023 alkaen. Koska muutos tuli kesken toimintakauden, varhaiskasvatuksen talousarvion asiakasmaksukertymää tarkastettiin lisätalousarviossa ja maksutuottoarviota vähennettiin 70 000 euroa. Asiakasmaksutuottoja kertyi kuitenkin noin viisi (5) prosenttia yli arvioidun.

Hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä 1.1.2023 alkaen koulukuraatorit ja -psykologit siirtyivät osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma uudistettiin ja sivistyslautakunta hyväksyi sen 15.6.2023. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen läikehoitosuunnitelma uudistettiin ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 13.12.2023. Varhaiskasvatuksen, Jämsän terveyden perhepalvelukeskuksen ja Kesi-Suomen hyvinvointialueen lapsiperheiden sosiaalityön yhteistyöiltapäivät järjestettiin sekä keväällä että syksyllä.

Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudessa on edelleen suuria haasteita. Myös muihin tehtäviin tarvittavien sijaisten, erityisesti lyhytaikaisten, saatavuus on vaikeutunut. Varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkaohjelmaa jatkettiin 1.8.2023. Kolmannessa vaiheessa palkkaohjelma kohdentui varhaiskasvatuksen opettajien, sosionomien, lastenhoitajien ja perhepäivähoitajien tehtäväkohtaisten palkkojen työn vaatavuuden tasoihin. Kuusi varhaiskasvatuksen opettajan toimea muutettiin henkilöstösuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin toimiksi 1.8.2023 alkaen.

Oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty muun muassa Jyväskylän yliopiston kanssa niin, että Jokivarren päiväkotitoimii kehittäjäpäiväkotiverkostossa ja yhtenä harjoittelupäiväkotina varhaiskasvatuksen opiskelijoille. Jyväskylän ammattikorkeakoulu aloitti syksyllä 2022 lähihoitajasta sosionomiksi -polkuopinnot. Sosionomitutkintoa on suorittamassa neljä (4) toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevaa varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa/ avustajaa.

Jämsä liittyi seudulliseen varhaiskasvatuksen palvelualueeseen 1.10.2023 alkaen. Palvelualueeseen kuuluu yhdeksän (9) keskisuomalaista kuntaa ja kaupunkia.

Varhaiskasvatuksen tulevaisuutta ja tilatarpeita tuleville vuosille selvittämään perustettiin työryhmä, jossa on edustajia sekä varhaiskasvatuksesta että perusopetuksesta. Työryhmä toteutti lapsivaikutusten arvioinnit, johon osallistettiin sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen henkilöstöä Jämsän keskustan alueen päiväkodeista ja Jämsänjoen yhtenäiskoulusta sekä yhtenäiskoulun vanhempainneuvosto. Varhaiskasvatuksen huoltajille toteutettiin WebPropol-kysely.

Jämsän kaupungin talousohjelma käynnistyi keväällä 2023. Talousohjelman valmistelu painottui erityisesti syksyn työskentelyssä johtoryhmä ja esihenkilötasolla. Osana valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että lapsivaikutusten arviointi erityisesti Juokslahden, Koskenpään ja Läntkipohjan varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä. Arvioinnit tehtiin varhaiskasvatuksen johtoryhmässä, johon osallistui myös nuorisovaltuuston edustaja. Talousohjelman valmisteluun liittyen järjestettiin myös vanhempainiltoja edellä mainituissa päiväkodeissa sekä Hallin päiväkodin ja Kuoreveden koulun huoltajille yhdessä perusopetuksen kanssa. Päiväkotien vanhempainiltoihin osallistui varhaiskasvatusjohtajan ja yksikön esihenkilön (aluepäällikkö) lisäksi myös sivistyslautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen riskiarvioinnin toteuma käsitellään sivistyslautakunnassa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen hanketoiminta

Varhaiskasvatuksessa jatkui varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvon kehittämishanke 2022-2023. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää avustus oli noin 288 000 euroa. Hankkeessa vahvistettiin erityisesti varhaiserityiskasvatusta ja perhepäivähoitajien pedagogista osaamista sekä palkattiin päiväkotien lapsiryhmiin lisähenkilöstöä. Hankkeelle saatiin jatkoa vuosille 2023 - 2024 varhaiserityiskasvatuksen ja perhepäivähoidon kehittämiseen sekä lapsiryhmien lisähenkilöstöön 75 300 euroa. Avustus siirtyy käytettäväksi vuonna 2024.

Esi- ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen saatiin rahoitusta yhdessä perusopetuksen kanssa. Hankerahoituksella on saatu lisähenkilöstöä esiopetukseen. Esiopetuksen osuus avustuksesta on 45 000 €. Myös tälle hankkeelle saatiin jatkoa vuosille 2023-2024, josta esiopetuksen osuus on 54 400 euroa. Avustus siirtyy käytettäväksi vuonna 2024.

Avustusta saatiin myös koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi lukuvuodelle 2023-2024 varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen yhdessä perusopetuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen osuus avustuksesta oli 93 500 euroa. Avustusta käytettiin varhaiskasvatuksen avustajaresurssin lisäämiseen. Osa avustuksesta siirtyy käytettäväksi keväällä 2024.

Varhaiskasvatustalouden mukaisen tuen uudistamiseen vuosille 2022-2023 saatiin hankerahoitusta keväällä 2022 144 000 euroa. Hankerahoituksella on palkattu koordinoivan erityisopettaja, jonka tehtävänä on suunnitella, koordinoita ja ohjata kolmitasoisien tuen käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa ja tukea varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja kehittää toimintamallia yhdessä heidän kanssaan. Lisäksi hankerahoituksella järjestettiin koulutusta uudistuvan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä, varhaiskasvatustalouden mukaisen tuen kolmitasoisuudesta ja tuen muodoista sekä toteuttamisesta varhaiskasvatuksen arjessa koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Hanke päättyi joulukuussa 2023.

Syntyneet vv. 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Syntyneet koko Jämsä	158	157	131	119	126	85	99	109	82	94

Jämsän kaupungin alueella asuvien 1-5 -vuotiaiden lasten määrä ja heistä prosentuaalinen osuus varhaiskasvatuksessa olevista

	TP 2021	% varhaiskas- vatuksessa	TP 2022	% varhaiskas- vatuksessa	TA 2023	% varhaiskas- vatuksessa	TP 2023	% varhaiskas- vatuksessa
Lapset 1-5 v	589	77% (451)	579	75 % (435)	496	75 % (372)	501	75 % (378)

Palvelutarve-ennuste; painotetut keskiarvot

	TP 2020	TP2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Laskennallinen varhaiskasvatuspaikkojen määrä (huom. 1.8.2020 alle 3v päiväkodissa vie 1,75 paikkaa)	723	715	695	665	665
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä	643	608	587	521	556
Lapsia 1-5 v. varhaiskasvatuksessa	477	451	435	393	420
Lapsia esiopetuksessa	166	157	152	128	136
Lapsia perheille maksettavilla tuilla (kotihoitotuki, yksityisen hoidon tuki, osittainen ja joustava hoitoraha)	198	170	166	170	144
Lapsia yksityisissä päiväkodeissa	0	0	0	0	0
Lapsia vuorohoidossa	70	60	50	45	50

Varhaiskasvatuksen lapsimääriä laskettaessa on 1 – 5-vuotiaiden lasten osallistumisasteeksi laskettu 75 % ikäryhmästä. Mikäli osallistumisaste kasvaa ennustevuosina esim. 81 %:iin, lapsimäärät nousevat noin 30 lapsella vuosittain. Alle 3-vuotias vie ryhmästä 1,75 paikkaa.

Lapsimäärissä on myös eroja vuoden aikana määrien ollessa suurempia vuoden alkupuoliskolla. Tämä on huomioitu ennusteissa laskemalla lasten määrä painotettuna keskiarvona vuodesta 2020.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut				
Tavoite	Laadukkaat, osallistavat, vuorovaikutteiset, ennakoivat ja kokonaistaloudelliset varhaiskasvatuspalvelut			
Mittari	Varhaiskasvatukseen osallistuminen %/ 1-5 vuotiaat	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		75	75	75
Mittari	Toimintakate €/asukas	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		520,32	557,37	569,47

Mittari	Toimintakate €/ varhaiskasvatuksessa oleva lapsi	Lähtöarvo	Tavoite	Toteuma
		12/2022	12/2023	12/2023
		17 299	20 861	19 639,59
Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on toteutunut pääosin. Toimintakate euroa/asukas (569) ylittyi hieman talousarviossa ennakoidusta ja toimintakate euroa/ varhaiskasvatuksessa oleva lapsi (19640) alittui talousarviossa ennakoidusta. Varhaiskasvatukseen osallistui toimintavuoden aikana 75 % 1-5 vuotiaista lapsista, mikä on talousarviotavoitteen mukainen.</p> <p>Varhaiskasvatuksen hanketoiminta näkyi aktiivisesti varhaiskasvatuksen arjessa niin päiväkodeissa kuin perhepäivähoidossa. Uudella hankerahoituksella saatiin myös lisähenkilöstöä päiväkotiryhmiin. Syksyllä 2022 aloitettu varhaiskasvatuslain mukaisen tuen uudistamisen hanke jatkui vuoden 2023. Saadulla rahoituksella varhaiskasvatuksessa työskenteli koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä lisähenkilöstä lapsiryhmiin. Henkilöstön koulutus uudistuneesta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja lapselle annettavasta tuesta jatkuvat vuonna 2023.</p> <p>Palkkaohjelman kolmas vaihe toteutui 1.8.2023 alkaen.</p>			
Toimenpide	Painopistealueet: varhaiskasvatuksen laatu, palveluohjauksen kehittäminen, kestävän kehityksen huomioiminen, perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen			
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Jämsän varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma, henkilöstön rekrytointi, pitovoima ja osaamisen kehittäminen, varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan vahvistaminen, varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvohanke varhaiskasvatuksen erityisopettaja- ja avustajaresurssin lisääminen, varhaiskasvatuksen laatukriteerit.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi:</p> <p>Painopistealue on toteutunut pääosin. Varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma luovat pohjan toiminnalle. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on järjestetty koulutusta tunne- ja vuorovaikutustaidoista, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista sekä turvallisen fyysisen hallinnan koulutusta (AVEKKI). Päiväkodeissa on keskitytty tiimeittäin toiminnan arviointiin ja kehittämiseen muun muassa varhaiskasvatuksen laatukriteereiden pohjalta. Perhepäivähoidossa konsultoiva varhaiskasvatuksen opettaja on ollut perhepäivähoitajien tukena toiminnan arjessa, varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa ja järjestänyt koulutusta. Varhaiskasvatuksen pedagogisten asiantuntijoiden myötä pedagoginen ohjaus on lisääntynyt. Hankerahoituksella on toteutunut erityisopettajan lisäresurssi sekä avustajaresurssin lisäys. Henkilöstön, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoinnissa on edelleen haasteita. Varhaiskasvatuksen sosionomien vakansseihin saatiin alaa opiskelevia määräaikaista työntekijöitä. Tehtäväkuvan vahvistaminen on aloitettu. Palveluohjauksesta vastaavat pedagogiset asiantuntijat ovat yhteydessä perheisiin, kun varhaiskasvatushakemus tulee järjestelmään. Haasteena on varhaiskasvatuspaikkojen järjestäminen edelleen erityisesti kesken toimintakauden aloittaville alle 3-vuotiaille lapsille. Kestävän kehityksen osalta on kiinnitetty huomioita luonnossa liikkumiseen, lelujen kohteluun, kierrätykseen, sähkön käyttöön ja hävikkiruuan vähentämiseen. Talousohjelman myötä hankinnoissa on käytetty entistä tarkempaa harkintaa.</p>			

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki	
Tavoite	Hyvinvoiva lapsi asiakaslähtöisillä, vaikuttavilla varhaiskasvatuspalveluilla
Mittari	asiakaskysely lapsille
Mittari	asiakaskysely huoltajille
Mittari	henkilöstökysely
Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on toteutunut. Lasten kanssa toteutettu arviointi Mitä pidät päiväkodista - pelillä kevään aikana. Tuloksia on hyödynnetty varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisessä ja päiväkotien oman toiminnan arvioinneissa. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p> <p>Huoltajille toteutettu kaksi kyselyä: keväällä aiheena varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, syksyllä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa. syksyn kyselyt olivat osa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien nykytilan kartoitusta. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p> <p>Henkilöstön tiimi-arvioinnit toteutettiin keväällä 2023. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p>
Toimenpide	Painopistealueet: varhaiskasvatuksen hyvä arki, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy, verkostoissa toimiminen

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: positiivinen pedagogiikka, Sapere-ruokakasvatusohjelman toteuttaminen, fyysisen aktiivisuuden lisääminen, vuorovaikutus- ja tunneohjelmien suunnitelmallinen toteuttaminen arjessa, työskentely kiusaamisen ehkäisemiseksi, vanhempien osallisuuden vahvistaminen, henkilöstön tvt-osaamisen vahvistaminen Uudet lukutaidot-hankkeen avulla, lapsikohtaiset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen arviointisuunnitelman toteuttaminen</p> <p>Painopisteen toteutumisen arviointi: Painopistealueen toimenpiteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet. Positiivista pedagogiikkaa toteutetaan varhaiskasvatuksen arjessa. Fyysiseen aktiivisuuteen ja toimintaan sekä ravitsemuskasvatukseen on kiinnitetty huomiota. Tunnekasvatus näkyy arjessa, erilaisten tunteiden salliminen ja sanoittaminen. Henkilöstön koulutuksia on jatkettu, mahdollisuus osallistua erilaisiin webinaareihin. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmaa varhaiskasvatukseen työstetään, asiat kirjataan myös päiväkodeissa käytettäviin tiimikirjoihin. Tilapäisen suojelun piirissä oleville lapsille on tarvittaessa järjestetty varhaiskasvatuspaikat, esioppilaille on järjestetty valmistavaa opetusta keväällä 2023. Lapsiryhmissä on työskennellyt venäjän/ukrainan kielen taitoisia avustajia.</p> <p>Lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja esiopetussuunnitelmat on tehty yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajia on osallistettu varhaiskasvatuksen toiminnallisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien valmisteluun kyselyn avulla.</p> <p>Esiopetuksen uudistettu opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 8/2023, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen uudistettu lääkehoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 12/2023. Henkilöstölle järjestettiin lääkehoitokoulutus.</p> <p>Uudet lukutaidot -hanke päättyi keväällä 2022, mutta siitä saadut materiaalit ovat käytössä.</p> <p>Keväällä ja syksyllä on järjestetty yhteistyöiltapäivät yhdessä perhepalvelukeskuksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen lastensuojelun kanssa.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on toteutettu suunnitelman mukaiset toiminnan arvioinnit (lapset, huoltajat ja henkilöstö).</p>
---------------------	--

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 265 140	1 194 840	1 221 250	26 410	102,21 %
Myyntituotot	45 000	45 000	118 468	73 468	263,26 %
Maksutuotot	439 400	369 100	387 946	18 846	105,11 %
Tuet ja avustukset	670 700	670 700	567 902	-102 798	84,67 %
Muut toimintatuotot	110 040	110 040	146 934	36 894	133,53 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-12 133 976	-12 321 040	-12 151 835	169 205	98,63 %
Henkilöstökulut	-8 406 451	-8 598 515	-8 654 057	-55 542	100,65 %
Palvelujen ostot	-1 953 972	-1 948 972	-1 860 669	88 303	95,47 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-117 125	-117 125	-90 845	26 280	77,56 %
Avustukset	-580 000	-580 000	-519 142	60 858	89,51 %
Muut toimintakulut	-1 076 428	-1 076 428	-1 027 122	49 306	95,42 %
TOIMINTAKATE	-10 868 836	-11 126 200	-10 930 585	195 615	98,24 %

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot olivat 1,22 milj. € (toteumaprosentti 102 %) ja ylittyivät kokonaisuutena 26 000 euroa verrattuna lisätalousarviolla tarkistettuun talousarvioon. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.3.2023, jolloin maksujen perusteina olevat tulorajat nousivat 33 prosenttia. Arviota varhaiskasvatuksen asiakasmaksukertymästä vähennettiin lisätalousarvion yhteydessä 70 300 euroa.

Valtiolta saatiin erityisavustuksia yhteensä 568 000 euroa. Varhaiskasvatuksen myyntituottoja kertyi 118 000 euroa. Toimintakulut olivat 12,14 milj. € (toteumaprosentti 99 %) ja alittuivat 180 000 euroa verrattuna talousarvioon. Henkilöstökulut ylittivät 45 000 euroa (toteumaprosentti 101 %), ylitys johtui erilliskorvausten ennakoitua suuremmasta toteumasta. Vuonna 2023 ei ollut käytössä työaikapankkijärjestelmää. Perheille maksettavat avustukset (kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki, joustava ja osittainen hoitoraha) alittuivat 61 000 euroa. Palvelujen ostot alittuivat yhteensä 88 000 euroa ja muut toimintakulut alittuivat 49 000 euroa. Varhaiskasvatuksen toimintakate oli 10,92 milj. € (toteumaprosentti 98 %).

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 524,48	- 588,47	569,47
Toimintakate € / hoitolapsi	- 17 145,02	- 21 355,47	19 639,59
Varhaiskasvatus päiväkodissa € / hoitopäivä / lapsi	- 105,7	- 116,53	120,4
Varhaiskasvatus perhepäivähoito € / hoitopäivä / lapsi	- 97,1	- 69,52	105,83

Perusopetus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Perusopetuksen tulosalueen tehtävänä on järjestää perusopetuslain mukaista opetusta (POL 2§). Perusopetuksen järjestäminen on kaupungin keskeinen ja lakisääteinen peruspalvelutehtävä. Perusopetukseen sisältyy erityisopetus- ja opiskeluhuollon palvelut. Jämsän kaupungin strategian mukaisesti perusopetus omalta osaltaan huolehtii lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä sujuvasta arjesta. Perusopetus on mukana rakentamassa elinvoimaista, hyvinvoivaa ja aktiivista Jämsää.

Oppilasmäärä lukuvuonna 2023-2024 (joulukuu 2023) on yhteensä 1 668 oppilasta. Toteuma on yli talousarviossa laaditun ennusteen, 1 587 oppilasta. Tämä johtuu osittain valmistavan opetuksen oppilaiden siirtymisestä perusopetuksen oppilaaksi. Lukuvuonna 2022-2023 perusopetuksen oppilasmäärä oli 1 648. Iltapäivätoiminnassa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 94 oppilasta. Toimintaa järjestettiin Jämsänjoen yhtenäiskoululla/Vitikkala, Jämsänkosken yhtenäiskoululla/Korven koulu ja Kaipolan koululla.

Perusopetuksen yhteyteen on perustettu valmistavan opetuksen ryhmiä Jämsänjoen ja Jämsänkosken yhtenäiskouluihin. Valmistavassa opetuksessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 29 oppilasta, kolme opettajaa ja kolme ohjaajaa.

Oppilasmäärän mukaan lv. 2024-2025 Jämsän kaupungin perusopetuksessa opiskelee yhteensä 1574 oppilasta. Oppilasmäärä laskee lv. 2030-2031 mennessä 1 025 oppilaaseen. Sarjaisuus vähenee suunnittelukautena 14 yleisopetuksen ryhmää ja ennustejakson aikana 24 yleisopetuksen ryhmää. Sarjaisuuksien vähenemisellä on suora vaikutus perusopetuksen henkilöstösuunnitteluun. Tulevat henkilöstön eläköitymiset tulevat luontaisesti osaltaan vaikuttamaan henkilöstön määrän vähenemiseen. Toisaalta esimerkiksi uusia resurssiopettajien määräaikaisia tehtäviä on avautunut hanketoiminnan avulla. Kouluverkko on Jämsän kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 tekemän päätöksen mukainen.

Jämsän kaupungin talousohjelma käynnistyi keväällä 2023. Talousohjelman valmistelu painottui erityisesti syksyn työskentelyssä johtoryhmä ja esihenkilötasolla. Osana valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että lapsivaikutusten arviointi erityisesti Juokslahden, Koskenpään ja Länkipohjan perusopetuksen järjestämisestä sekä tuntijakomuutoksesta. Talousohjelman yhteydessä järjestettiin vanhempainiltoja, joihin myös sivistyslautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja osallistuivat.

Opetushallitus julkaisi uudistetut opetussuunnitelmien perusteet, joita oli muutettu opiskeluhoitoa koskevien lukujen osalta. Uudistukset vastasivat tammikuun 2023 alussa voimaan tulleita lakimuutoksia liittyen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukseen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille. Peruste- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1.8.2023.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä edellytettiin muutosten huomioimista paikallisissa opetussuunnitelmissa sekä koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimista koulutusmuodoittain aiemman oppilaitoskohtaisen suunnitelman sijaan. Perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 15.6.2023 § 78.

Perusopetuksen ja valmistavan opetuksen lääkehoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 28.09.2023 § 99. Lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikkötason toimintaohje koulupäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseksi Jämsän perusopetuksessa. Lääkehoitosuunnitelma perustuu ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksiin ja

suositukseen lääkehoidon toteuttamisesta perusopetuksessa.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 26.10.2023 § 112 perusopetuksen uudet järjestysäännöt. Ne perustuvat Opetushallituksen 10.5.2022 antamaan määräykseen koskien perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman muutoksia.

Lukuvuoden 2022-2023 teemana oli Huomaa hyvä. Teeman hengessä on pyritty huomaamaan lapsen ja nuoren luontevahvuudet sekä hyödyntämään niitä opetuksessa. Teeman ohella painopisteenä on ollut kestävä kehitys, henkinen, sosiaalinen ja fyysinen hyvinvointi ja kiusaamisen vastainen työ. Perusopetus on mukana Kiva koulu- toimenpideohjelmassa. Ohjelman tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. Turvallisen oppimisympäristön varmistamiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä oppilashuollon, huoltajien ja tarvittaessa poliisin sekä sosiaalitoimen kanssa. Yhteistyötä on tehty myös paikallisten lasten ja nuorten kanssa toimivien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on ollut suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito.

Hyvinvointialueiden toiminnan alkamisen 1.8.2023 myötä koulukuraattorit ja –psykologit ovat siirtyneet osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Hanketoiminta on tuonut kouluihin enenevässä määrin sitouttavan kouluyhteistyöhön henkilöstöä ja oppilashuoltohenkilöstön siirto hyvinvointialueille edellyttää oppilashuoltotyöhön uudenlaisia rakenteita. Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa sovittiin kehitysvammaisten koulujen loma-ajan palvelujen tuottamisesta.

Jämsän perusopetus on ollut mukana yrityskylätoiminnassa. Yrityskylätoiminta on suunnattu erityisesti 6. ja 9.-luokkalaisille oppilaille. Toiminnan sisällöt ovat osa yrittäjyyskasvatusta. Yrityskylä tarjoaa nuorille tietoa ja kokemuksia taloudesta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä opettajille välineitä opetuksen tueksi. Keski-Suomen Yrityskylä koulutti perusopetuksen opettajia Yrityskylän oppimiskokonaisuuteen. Opettajat kävivät saatua oppimateriaalia läpi oppilaiden kanssa koulussa. Oppilasryhmiä vieraili Yrityskylän oppimisympäristössä Jyväskylässä. Vierailun antia käytiin jälkikäteen läpi koulussa.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 28.09.2023 § 101 koulutusmatkailutuotteiden hinnoittelun. Koulutusmatkailun tuotteina ovat opetuspalvelut ja kouluvierailut. Jämsän kaupungin koulutusmatkailun malli perustuu pilottikokeiluun vuosina 2018-2020.

Perusopetuksen 5.- ja 8.-luokkien oppilaat osallistuivat THL:n kouluterveyskyselyyn keväällä 2023. Tuloksia on käsitelty koulujen opiskeluhoitoryhmissä, henkilöstökokouksissa ja vanhempainilloissa. Kouluterveyskyselyn tuloksia on käsitelty myös sivistystoimen johtoryhmässä, kaupungin johtoryhmässä, hyvinvointiryhmässä, opiskeluhoollon ohjausryhmässä ja sivistyslautakunnassa.

Koulukuljetuspalvelujen osalta noudatettiin 1.8.2021 alkanutta sopimuskautta. Sopimushintoihin tehdään vuosittain indeksitarkistukset. Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 13.12.2023 § 132 käyttää nykyisten koulukuljetussopimusten sisältämän ensimmäisen optiovuoden ajalla 1.8.2024-31.7.2025.

Perusopetuksen tulosalueen riskiarvioinnin toteuma käsitellään sivistyslautakunnassa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Perusopetuksen hanketoiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on aiempien vuosien tapaan myöntänyt Jämsän kaupungille avustusta esi- ja perusopetuksen koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi vuosille 2023-2024. Avustuksen käytössä erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen, erityisen ja tehostetun tuen oppilaisiin, maahanmuuttajataustaisiin oppilaisiin sekä sosiaalisen tuen tarpeisiin. Avustusta saatiin 272 289,00 euroa,

minkä lisäksi kaupungin omavastuuosuus kokonaiskustannuksista on 20 %. Avustuksesta perusopetuksen osuus omavastuu mukaan lukien on 217 362 €.

Kaupunki sai valtion erityisavustusta varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen koronapandemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2023-2024. Valtionavustuksen tavoitteena on parantaa lasten kehityksen ja oppimisen edistämistä sekä tuen toteuttamista varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Koronapandemian aikana erityisesti tukea tarvitsevat lapset jäivät vaille riittävää tukea. Perusopetuksessa saamaa avustusta 98 400 € on käytetty erityisopettajien ja opinto-ohjaajien resurssointiin yhtenäiskoulun alueen tarpeiden mukaisesti ajalla 1.1.2023 - 31.7.2024. Hankkeen omarahoitusosuus on 5 %.

Kaupunki sai valtion erityisavustusta yhteisöllisen opiskeluhoitoon vahvistamiseen ja kehittämiseen 58 657 €. Hanke mahdollisti yhteisöllisen oppilashuollon koordinaattorin palkkaamisen ja koordinaattori muun muassa laati perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikellon. Hankkeelle saatiin uusi avustus käytettäväksi vuodesta 2024 alkaen, joten koulupäivien arjen hyvinvointityötä pystytään jatkamaan ilman keskeytystä myös vuonna 2024.

Harrastamisen Suomen mallin lukuvuodelle 2022-2023 saatua 54 000 euron avustukselle haettiin käyttöajan pidennystä ja avustus saatiin käytettyä marraskuun loppuun mennessä. Lukuvuodelle 2023-2024 saatiin uusi avustus 22 000 euroa, jonka käyttö aloitettiin joulukuun alussa. Kaikilla Jämsän perusopetuksen kouluilla järjestettiin maksuttomia Harrastamisen Suomen mallin kerhoja. Oppilaille tehtiin kysely kerhotoiveista ja toiveet toteutuivat niiltä osin, kun saatiin järjestymään ohjaajia. Harrastamisen Suomen mallin avustusta voitiin käyttää myös kerhoon osallistuvien oppilaiden ylimääräisiin koulukyyteihin kerhon jälkeen. Tämä etuus oli erittäin hyödyllinen etenkin sivukyliä koululaisille, jotka kuuluvat koulukuljetusten piiriin. Harrastamisen Suomen mallin avustuksella järjestettiin myös kaksi erityisen tuen kerhoa; luovan toiminnan kerho sekä uintikerho.

Kaupunki sai 240 000 € valtion erityisavustusta joustavan esi- ja alkuopetuksen pilotointiin käytettäväksi vuosille 2022-2023. Hanke mahdollisti muun muassa opetushenkilöstön lisäresursoinnin alkuopetukseen, koordinoituvien toiminnan sekä yhteistyösuunnitelman laatimisen tuleville vuosille. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Erityisavustus varhaiskasvatukseen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuuria ja lukutaitoa vahvistaviin toimenpiteisiin käytettiin lukukoordinaattorin palkkaamiseen vuonna 2023. Hankkeen aikana lisättiin kirjastopalveluiden, alkuopetuksen ja varhaiskasvatukseen yhteistyötä ja innostettiin koululaisia lukuharrastuksen pariin. Lukukoordinaattori laati yhteistyösuunnitelman, jota pystytään hyödyntämään myös hankkeen jälkeen. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki				
Tavoite	Hyvinvoiva oppilas asiakaslähtöisillä ja vaikuttavilla perusopetuspalveluilla			
Mittari	Kouluterveyskyselyn tulokset			
Mittari	Toimintakate €/asukas	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 048,87	- 1 060	- 1 103,2

Toteutumisen arviointi	<p>Tilinpäätöksen toimintakate on 99,39 %, joten kokonaisuudessaan perusopetus on pysynyt hyvin suunnitellussa talousarviossa.</p> <p>Kouluterveyskysely toteutettiin kevään 2023 aikana tulokset julkaistiin syyskuussa.</p> <p>Luokkien 4-5 tuloksissa myönteistä on mm. oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien paraneminen, huolestuttavaa on yksinäisyyden lisääntyminen kahden vuoden takaiseen tutkimukseen verrattuna. Myös sähkötupakointi on lisääntynyt.</p> <p>Luokkien 8-9 tuloksissa myönteistä on aiempaa parempi kokemus avunsaannista oppilashuollon ja kouluterveydenhuollon palveluista. Huolestuttavaa on alaikäisille välitetyn alkoholin määrän lisääntyminen ja syrjinnän kokemuksen lisääntyminen koulussa ja vapaa-ajalla.</p> <p>Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishanke on alkanut ja sen myötä tullaan tehostamaan toimia mm. poissaolojen vähentämiseksi.</p>
Toimenpide	Henkinen, sosiaalinen ja fyysinen hyvinvointi, kiusaamisen vastainen työ

Toimenpiteen kuvaus	<p>Opiskeluhuollon palvelut, erityisopetus, hankerahoituksella rekrytoidut koulujen, nuoriso-ohjaajat sekä sosiaaliohjaajat. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja syrjinnältä, suunnitelman jalkauttaminen koulujen arkeen.</p> <p>Toimenpiteet: Koulun toimintakulttuuria tukeva ennaltaehkäisevä yhteisöllinen opiskeluhoito. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan mm. oppilaan kohtaamisella, ryhmäytymisellä, vuosiluokkien 1., 4., ja 7. KiVa -tunneilla, KiVa-koulun toimenpideohjelman muu toiminta kaikille vuosiluokille, tunne- ja turvataitojen opetuksella, sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla, yhteistyöllä huoltajien, vanhempainyhdistyksen ja oppilaskunnan kanssa, yhteisillä pelisäännöillä, toimintamalleilla ja arjen rutiineilla. Huomaa hyvä- toimintamallin käyttöönotto, mm. oppilaan yksilöllisten vahvuuksien tunnistaminen ja dokumentointi, tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelu ja onnistumisten dokumentoiminen sekä myönteisen yhteistyön vahvistaminen vanhempien kanssa.</p> <p>Hankerahoituksella on rekrytoitu koululle työntekijöitä oppilaiden kohtaamiseen, kaveritaitojen tukemiseen sekä ryhädynamiikan ja ilmapiirin kehittämiseen. Kouluilla tehdään laajaa moniammatillista yhteistyötä eri viranomaisien (perheneuvola, nuorisopsykiatrian poliklinikka, sosiaalitoimi, poliisi, vammaispalvelut, vapaa-aikapalvelut, varhaiskasvatus) kanssa. Yhteistyötä tehdään myös useiden muiden toimijoiden kanssa (mm. etsivä nuorisotyö, Jämsän nuorisokoti, srk, 4H, Jokilaakson settlementti).</p> <p>Yksilökohtaiset opiskeluhoollon palvelut (koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri) ovat helposti saatavilla kaikille oppilaille. Oppilaiden oppimista tuetaan kolmiportaisen tuen (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) keinoin niin luokissa kuin erityisopetuksen avullakin.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Lukuvuonna 2023-2024 kaikkien kaupungin koulujen painopistealueena on suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito sekä lukuharrastuksen lisääminen. Lukemista pyritään tukemaan ja lisäämään esim. lukudiplomeilla, kirjaston ja kirjastoauton käytöllä sekä erilaisilla lukemiseen liittyvillä teemoilla ja mahdollisilla teemapäivillä. Suvaitsevuuteen ja ennakkoluuloihin kiinnitetään huomiota. Teemaa on työstetty erilaisilla tapahtumilla ja teemapäivillä, joiden suunnitteluun on otettu mukaan oppilaat. Lukuvuoden 2022-2023 teema Huomaa Hyvä ollut edelleen painopisteena. Kouluilla on järjestetty erilaisia em. teemoihin edistämiseen liittyviä tapahtumia ja teemapäiviä. Ne on nivottu osaksi eri oppiaineiden sisältöjä ja tavoitteita, jolloin niiden avulla on voitu toteuttaa oppiainerajat ylittäviä projekteja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Painopistealueet ovat näkyneet koulun arjessa oppitunneilla, teemapäivinä, monialaisissa opinnoissa sekä 7-9 luokkien luokanvalvojan tunneilla. Oppilaiden hyvinvointi teemaa sekä kiusaamisen vastainen työ on esillä oppitunneilla sekä erityisesti kuukausittain luokanvalvojan tunneilla. KiVa-koulu toiminta on jatkunut. Kiusaamistapaukset on tilastoitu ja raportoitu lukuvuoden päätteeksi johtavalle rehtorille.</p> <p>Hankerahoituksella on toteutettu koulunuorisotyötä ja palkattu resurssiopettajia. Tämä on mahdollistanut ryhmäkokojen pienentämisen. Sivistyslautakunta käsittelee kokouksessaan 22.2.2024 hanketoiminnan kautta valmisteltua teemoitettua hyvinvoinnin vuosikelloa, joka on opiskeluhuollollinen työväline. Sen tarkoituksena on tukea ja vahvistaa koulun hyvinvointi- ja tunnetaitokasvatusta Jämsän perusopetuksen kouluissa läpi oppilaan peruskouluajan aina ensimmäiseltä viimeiselle vuosiluokalle asti. Hyvinvoinnin vuosikello jakaantuu kymmeneen kuukausittaiseen teemaan. Jokaiselle lukuvuoden kuukaudelle on laadittu ko. kuukauden teeman mukaiset, luokka-asteille 1-9 ikätasoisesti soveltuvat tuntisuunnitelmat. Tuntisuunnitelmiin sisältyy monipuolisia tehtäviä ja harjoitteita.</p>
---------------------	--

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettu huomioon eri oppiaineiden sisällöissä ja tavoitteissa valtakunnallisten perusteiden mukaisesti sekä koulun työsuunnitelmaa laadittaessa. Niiden toteutumista seurataan vuosittain opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Laaja-alainen erityisopetus on toteutettu yksilö-, pienryhmä- tai samanaikaisopetuksena eri oppiaineissa. Sitä on käytetty yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tukimuotona. Laaja-alainen erityisopetus on osa-aikaista erityisopetusta oppilaille, jotka opiskelevat pääsääntöisesti omissa yleisopetuksen luokissaan. Oppilailla on ollut mahdollisuus päästä osa-aikaiseen erityisopetukseen silloin, kun on tarvittu apua ja tukea mm. lukemisessa ja kirjoittamisessa, vieraan kielen opiskelussa, matematiikan oppimisessa, motorikassa, tarkkaavaisuudessa ja keskittymisessä, hahmottamisessa tai sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Erityisopettaja on osallistunut aktiivisesti opiskeluhoitotyöhön.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki, Ympäristö	
Tavoite	Kestävä kehitys
Mittari	Käytännön toimet kouluissa
Toteutumisen arviointi	<p>Kestävä elämäntapa on tuotu osaksi koulujen arkea ja siihen liittyy esim. roskien lajittelu, kierrätys, oman ympäristön siisteydestä huolehtiminen, energia-agentit, kierrätysmateriaalien käyttö. Aihetta on käsitelty oppitunneilla mm. äidinkielessä ja kirjallisuudessa ympäristöteemaiset tekstit sekä median vaikutus ihmisten ajatteluun ja arvoihin. Askartelussa on pyritty käyttämään kierrätysmateriaaleja. Länkipohjan koulu on Vihreä lippu-koulu. Koulun sisälämpötilaa on laskettu kaksi astetta.</p> <p>Kouluilla on ollut ruuan hävikkiviikkoja ja kasvisruokien maisteluviikkoja. On pidetty pihansiivoustalkoita keväisin. On tutustuttu lähiseudun ympäristöasioihin ja järjestetty kalastuspäiviä.</p>
Toimenpide	Painopiste: Ympäristötietoisuuden lisääminen perusopetuksessa
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Tunnistetaan kestävä kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävä elämäntavan omaksumiseen. Pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestäväan tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Kestävä kehitys on ollut osa perusopetuksen laaja-alaisia opintokokonaisuuksia mm. fysiikassa, kemiassa, biologiassa, maantiedossa ja yhteiskuntaopissa. Kestävä kehitystä ja kierrätystä on käsitelty oppitunneilla ja kierrätystä on pyritty edistämään myös erilaisin tempauksin. Kouluissa on ollut teemaviikkoja ruokahävikin pienentämiseksi, kasvisruokien maisteluraateja ja pihansiivoustalkoita.</p>

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 379 310	1 379 310	1 375 147	-4 163	99,70 %
Myyntituotot	262 000	262 000	379 035	117 035	144,67 %
Maksutuotot	50 490	50 490	70 605	20 115	139,84 %
Tuet ja avustukset	910 900	910 900	731 035	-179 865	80,25 %
Muut toimintatuotot	155 920	155 920	194 472	38 552	124,73 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-22 057 856	-22 669 378	-22 553 623	115 755	99,49 %
Henkilöstökulut	-12 288 558	-12 625 150	-12 441 915	183 235	98,55 %
Palvelujen ostot	-5 970 489	-6 170 619	-6 300 405	-129 786	102,10 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-602 180	-602 180	-565 898	36 282	93,97 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-3 196 629	-3 271 429	-3 245 405	26 024	99,20 %
TOIMINTAKATE	-20 678 546	-21 290 068	-21 178 476	111 592	99,48 %

Myyntituotot ylittyivät 117 000 eurolla johtuen ELY-keskuksen tilittäminen toimeentulokorvausten ja yhteistoimintakorvausten ennakoitua suuremmasta määrästä. Iltapäivätoiminnan maksutuotot ylittyivät noin 20 000 eurolla. Maksutuotot vuokratuottojen ja myyntituottojen ennakoitua suuremmasta määrästä. Tuet ja avustukset jäivät noin 180 000 euroa ennakoitua pienemmiksi. Tukiin ja avustuksiin kuuluu hankeavustukset, Kelan työterveyshuollon korvaukset ja työttömyysvakuutusrahaston koulutuskorvaukset. Kokonaisuudessaan perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti.

Henkilöstökulut alittuivat noin 200 000 eurolla. Tämä johtui lähinnä hanketoiminnan ennakoitua pienemmästä määrästä. Asiakaspalvelujen ostot ylittyivät noin 90 000 eurolla johtuen lähinnä muille kunnille maksetuista kotikuntakorvauksista. Matkustus- ja kuljetuspalvelut ylittyivät noin 130 000 eurolla.

Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa talousarvio toteutui suunnitellusti alituksen ollessa noin 36 000 euroa. Muut toimintakulut toteutuivat suunnitellusti. Tähän tiliryhmään kuuluu huoneistojen vuokrat, laitevuokrat sekä välittömät ja välilliset verot.

Talousarviomuutoksen yhteydessä perusopetuksen tulosalueelle lisättiin kotikuntakorvauksiin 110 000 euron lisämäärärahan. Lisäksi Jämsänkosken yhtenäiskoulun puhtaanapitoon ja kiinteistöveroön lisättiin yhteensä noin 135 000 euroa enemmän rahaa kuin alun perin oli budjetoitu. Lisäksi tehtiin pienempiä lisäyksiä noin 30 000 euroa.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Oppilasmäärä	1 746	1 687	1 698
Euroa / oppilas	- 11 713	- 12 620	- 12 458
Euroa / asukas	- 1 065	- 1 126	- 1 104

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilasmäärä	1 862	1 839	1763	1746	1687	1698

Oppilasennuste	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Juokslahti	64	55	46	42	41	41	35	37
Kaipola	109	98	93	82	81	81	72	69
Koskenpää	32	32	31	24	23	23	20	20
Länkipohja	28	31	27	26	22	19	17	14
Jämsänkosken 1-6 ml. Korven koulu	293	274	244	225	213	188	175	165
Kuorevesi 1-6	86	79	72	69	57	52	53	51
Jämsänjoen yhtenäiskoulu sisältää pienluokat	431	407	388	350	324	318	288	276
Alakoulut yhteensä	1043	954	871	784	722	673	620	614
Kuorevesi 7-9	64	62	69	62	63	54	52	47
Jämsänjoen yhtenäiskoulu	364	380	374	349	314	285	264	243
Jämsänkosken sisältää pienluokat	197	207	207	206	195	185	172	161
Yläkoulut yhteensä	625	620	615	577	532	484	448	411
Perusopetus yhteensä	1668	1574	1486	1361	1254	1157	1068	1025

Ennustevuosilla 2024-2031 on vähennetty oppilasmäärien kaksinkertainen kirjaus pienluokkien osalta.

PERUSKOULUN PÄÄTTÄVÄT JÄMSÄ – JATKOKOULUTUSTAULUKKO

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 arvio	TP2023
Peruskoulun 9.-luokan	241	229	237	206	196	194	198	196	203
Jatkoi heti opiskelua	92	112	116	91	90	82	99	93	113
Jatkoi heti opisk. ammatill.	135	105	100	115	99	93	93	93	74
Jatkoi heti opisk. valmistavassa	4	2	12	0	6	18	6	10	15
Ei jatkanut heti em.	10	10	8	0	6	1	0	0	1

Vuodet 2014-2018 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin

Vuodet 2019-2023 perustuvat yläkoulujen opinto-ohjaajilta saatuihin tietoihin

Vuoden 2023 arvioissa ei ole mukana pienluokkia.

Lukiokoulutus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja (LL 2 §, 1 mom.). Laki vahvistaa yleissivistystä ja edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä. Laki velvoittaa antamaan erityisopetusta ja opinto-ohjauksen velvoitteet ovat lisääntyneet.

Vuonna 2010 lukiolaisia oli 353, vuonna 2022 keskimäärin 229 ja vuonna 2023 keskimäärin 241. Vuoden lopussa päätoimisia lukion opiskelijoita oli 254. Lukion henkilöstön määrä on tällä hetkellä 19 ja se on vähentynyt suunnilleen samassa suhteessa opiskelijamäärän vähenemiseen. Syksyllä 2023 lukion aloitti 104 uutta opiskelijaa. Kahden tutkinnon opiskelijoita oli vuoden lopussa 19. Heidän pääkoulunsa on Ammattiopisto Gradia. Urheiluvalmennuksessa on 20 lukion opiskelijaa.

Laki oppivelvollisuudesta astui voimaan 1.1.2021 ja sen myötä oppivelvollisuus laajentui 18 ikävuoteen asti. Maksuttomuus jatkuu lukio-opintojen loppuun saakka, kuitenkin enintään sen vuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta. Vuoden 2023 lopussa maksuttomuuden piirissä oli 239 lukion opiskelijaa. Vuonna 2023 valmistui yhteensä 74 ylioppilasta, joista kaksoistutkintoja oli neljä.

Ennusteen mukaan lukion opiskelijamäärä lukuvuonna 2024-2025 on 262 ja lv. 2025-2026 263. Lukion opiskelijamäärä pysyy lähivuosina suunnilleen nykytasolla. Tällä hetkellä lukio on osittain neli- ja kolmisarjainen ja muuttuu lukuvuodesta 2026-2027 alkaen kokonaan kolmisarjaiseksi. Ennusteen mukaan lukio on kolmisarjainen ainakin vuosikymmenen loppuun saakka. Näin voidaan mahdollistaa myös kahden tutkinnon opinnot Gradia Jämsän opiskelijoille. Ennusteisiin sisältyy epävarmuutta.

Neljännän vuoden opiskelijoita lukuun ottamatta kaikki noudattavat 1.8.2021 käyttöön otettua opetussuunnitelmaa. Uudessa opetussuunnitelmassa vahvistetaan sekä oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa, että laaja-alaista osaamista. Opintokokonaisuuksia voi muodostaa yhden oppiaineen sisällä tai ne voivat olla oppiainerajat ylittäviä opintokokonaisuuksia.

Opetushallitus julkaisi uudistetut opetussuunnitelmien perusteet, joita oli muutettu opiskeluhoitoa koskevien lukujen osalta. Uudistukset vastasivat tammikuun 2023 alussa voimaan tulleita lakimuutoksia liittyen sosiaali- ja terveystalvelujen uudistukseen sekä sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille. Peruste- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1.8.2023.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä edellytettiin muutosten huomioimista paikallisissa opetussuunnitelmissa sekä koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimista koulutusmuodoittain aiemman oppilaitoskohtaisen suunnitelman sijaan. Lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 15.6.2023 § 78.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 26.10.2023 § 113 lukiokoulutuksen uudet järjestyssäännöt. Ne perustuvat Opetushallituksen 10.5.2022 antamaan määräykseen koskien lukiokoulutuksen paikallisen opetussuunnitelman muutoksia.

Lukuvuonna 2022-2023 teemana on ollut Huomaa hyvä. Teeman hengessä pyritään huomaamaan opiskelijan luontevahvuudet sekä hyödyntämään niitä opetuksessa. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on

suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito. Teemoja on käsitelty oppitunneilla ja ryhmänohjaustuokioissa. Lukutaidon edistämiseksi on hankittu opiskelijoille lukuoikeuksia verkkolehtiin ja niiden sisältöä on käsitelty oppiaineissa.

Hyvinvointialueiden toiminnan alkamisen 1.8.2023 myötä koulukuraattorit ja –psykologit siirtyivät osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Henkilöstön siirtyminen hyvinvointialueille edellyttää opiskeluhoitotyöhön uudenlaisia rakenteita. Lukiossa on ollut mitoituksen mukainen kuraattoripalvelu. Psykologipalveluita ei voitu tarjota lukion opiskelijoille huhtikuun ja syyskuun välisenä aikana kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta. Koulupsykologipalvelu on ollut mitoituksen mukainen 1.10.2023 lähtien.

Opetushallitus on myöntänyt lukiolle Erasmus+ yleissivistävän koulutuksen akkreditoinnin vuoden 2027 loppuun asti. Tämä mahdollistaa kansainvälisyystoiminnan pitkäjänteisen toteuttamisen ja kehittämisen. Akkreditoinnin myötä lukiolle myönnetään säännöllisesti vuosittaista tukea sekä opiskelijoiden että opetushenkilökunnan liikkuvuuteen seuraavien viiden vuoden ajan. Jämsän lukion opettajat ovat hankineet projektien, kansainvälisten koulutusten ja eTwinning-alustan kautta kontakteja eurooppalaisiin oppilaitoksiin. Keväällä toteutettiin vaihdot ranskalaisen ja saksalaisen koulun kanssa. Syksyllä toteutettiin opettajien täydennyskoulutuksia.

Seudullinen toisen asteen johtoryhmä kokoontui neljä kertaa vuodessa, samoin opinto-ohjaajien ryhmä. Lukiolaki velvoittaa myös korkeakoulu yhteistyöhön. Yhteistyökumppaneina ovat olleet Jyväskylän avoin yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Huhtikuussa 2023 lukion toisen opiskelijat osallistuivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän avoimen yliopiston järjestämälle korkeakouluviikolle. Ammattiopisto Gradian kanssa laadittiin yhteistoimintasopimus. Sopimuksen kohteena on urheiluvalmennukseen ja yhdistelmäopintoihin (kaksoistutkinto ja kolmoistutkinto) suorittamiseen liittyvä yhteistyö Jämsän seudulla. Sopimuksella määritellään kyseisten palvelujen toteuttamisen ehdot ja velvoitteet sekä siitä suoritettava korvaus.

Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat osallistuivat THL:n kouluterveyskyselyyn keväällä 2023. Tuloksia on käsitelty henkilöstökokouksessa, opiskeluhoitoryhmässä ja vanhempainilloissa. Kouluterveyskyselyn tuloksia on käsitelty myös sivistystoimen johtoryhmässä, kaupungin johtoryhmässä, hyvinvointiryhmässä, opiskeluhoitoyhteistyöryhmässä ja sivistyslautakunnassa.

Jämsän kaupungin talousohjelma käynnistyi keväällä 2023. Talousohjelman valmistelu painottui erityisesti syksyn työskentelyssä johtoryhmä ja esihenkilötasolla. Osana valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että opiskelijavaikutusten arviointi talousohjelman vaikutuksista lukiokoulutukseen. Talousohjelmaa käsiteltiin myös lukion henkilöstökokouksissa, vanhempainilloissa ja opiskelijakunnan hallituksen kokouksessa.

Lukiokoulutuksen tulosalueen riskiarvioinnin toteuma käsitellään sivistyslautakunnassa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Lukiokoulutuksen hanketoiminta

Korona-vaikutusten lieventämiseen (oppimisen tuki ja hyvinvointivajeen korjaaminen) on ollut käytettävissä avustukset nro 2 ja 3. Nro 2 avustus oli suuruudeltaan noin 34 000 euroa ja hanke päättyi lukuvuoden 2022-2023 lopussa. Hankkeen nro 3 avustus on suuruudeltaan 38 000 euroa. Avustuksen turvin tullaan mm. lisäämään lukiokoulutuksen erityisopetusresurssia lukuvuonna 2023-2024. Hankkeissa on 5 %:n omavastuu.

Yhteishankkeina on toteutettu Muuramen kunnan hallinnoimaa Kestävän kehityksen tiekartta -hanketta. Tavoitteena on lukion toimintakulttuurin ilmasto- ja kestävyysosaamisen ja pedagogiikan kehittäminen vahvistamaan arjen kestävyyskasvatusta. Hanke päättyy 31.5.2024. Hanke sai avustusta 45 000 euroa ja

omavastuu on 10 %. Hankkeessa työskentelee sivutoimisesti kaksi lukion opettajaa. Muuramen kunta hallinnoi myös Muuramen, Laukaan ja Jämsän lukion yhteisessä Laatu ja hyvinvointia lukioihin -hanketta. Tavoitteina ovat laadukkaan oppimisen edellytysten parantaminen, tiedolla johtamisen ja tietoperustaisuuden kehittäminen sekä opiskelijoiden ja henkilöstön osallisuutta ja hyvinvointia mahdollistavan toimintakulttuurin vahvistaminen. Hanke sai avustusta yhteensä noin 77 0000 euroa ja siinä on 10 %:n omavastuu. Hankkeessa työskentelee sivutoimisesti kolme lukion opettajaa.

Toisen asteen yhteinen nuoriso-ohjaaja on työskennellyt lukiolla lähtien Nuorten rinnalla koulussa-hankerahoituksen turvin kevätlukukauden 2023 loppuun asti. Lukuvuonna 2023-2024 lukiolla on työskennellyt Jämsänkosken yhtenäiskoulun kanssa yhteinen nuoriso-ohjaaja.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki	
Tavoite	Hyvinvoiva opiskelijakunta ja henkilöstö
Mittari	Terveys- ja opiskelijakyselyjen tulokset
Mittari	Päivittäinen liikkuminen
Toteutumisen arviointi	<p>Lukiokoulutuksen toimintakate oli -109,01 €/asukas ja -8673,68 €/opiskelija.</p> <p>Kouluterveyskysely tehtiin huhtikuussa 2023 lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille. Tulokset julkaistiin syyskuussa. Tulosten mukaan koulu-uupumus on vähentynyt kahden vuoden takaisesta tutkimuksesta ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuudet lukiossa ovat parantuneet. Huolta aiheuttaa mm. kokemus luokkayhteisön ulkopuolelle jääminen.</p> <p>Opiskeluhuollosta oli vuoden lopussa mitoituksen mukainen henkilöstö. Nuoriso-ohjaaja on työskennellyt lukiossa osana koulunuorisotyöhanketta. Laatu lukioihin hanke käynnistyi yhteistyössä Muuramen ja Laukaan lukioiden kanssa. Jämsän lukiossa kolme opettajaa osallistuu hankkeeseen oman työn ohessa. Hankkeessa on tavoitteena kehittää laadullisia menetelmiä tiedolla johtamiseen, luoda puitteet tukemaan yhteisöllisyyden kasvua ja kehittää laadukkaita oppimismenetelmiä. Hanke päättyy kevätlukukauden 2024 lopussa. Hankkeessa syntyneitä toimintatapoja otetaan käyttöön niiltä käytettävissä olevien resurssien puitteissa.</p>

Toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Aktiivinen osallistuminen lasten ja nuorten hyvinvointia lisäävään toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, yhteisöllisyyden lisääminen erilaisten tapahtumien muodossa, päivittäisen liikunnan lisääminen, Liikkuva opiskelu- hankkeen toiminnan juurruttaminen osaksi koulun toimintakulttuuria, hyvät opiskelu- ja terveydenhuollon palvelut, oppimisvajeiden paikkaaminen koronatuella, nuorisotyön kehittäminen osana oppilaitoksen päivittäistä toimintaa, opiskelijoiden aktiivinen osallistuminen mm. opiskelijakuntatoiminnan ja tutortoiminnan kautta.</p> <p>Painopisteen toteutumisen arviointi: Lukiossa toimii lähes viikoittain kokoontuva opiskelijakunnan hallitus ja sen tehtävänä on osaltaan edistää lukion opiskelijoiden hyvinvointia ja toimia opiskelijoiden edunvalvojina. Opiskelijakunnan edustus kutsuttu henkilöstökokouksiin ja opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin. Lisäksi lukiossa on liikuntatutorit aktivoimassa opiskelijoiden liikkumista sekä opiskelijatutorit ohjaamassa markkinoimassa lukiokoulutusta ja ohjaamassa uusia opiskelijoita.</p> <p>Huolen herätessä yksittäisen opiskelijan asioita on käsitelty moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä. Kaikki lukion opiskelijat osallistuivat heti opintojen alussa luku- ja kirjoitustaidon vaikeutta mittaavaan luki-seulaan ja tarvittaessa opiskelija on kutsuttu yksilötettiin. Vähintään keskivaikkeen luku- ja kirjoitusvaikeuden omaaville on tehty henkilökohtainen opintosuunnitelma ja sen pohjalta anottu erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeisiin.</p> <p>Koronatukea on käytetty oppimisvajeiden paikkaamiseen ja opinto-ohjauksen lisäresursointiin.</p>
Ympäristö	
Tavoite	Ympäristöystävällinen lukio
Mittari	Vuotuisten tapahtumien määrä
Toteutumisen arviointi	<p>Ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviä asioita oppitunneilla ja opiskelijavaihoissa. Lukiossa aloitti uusi kestäväan kehityksen ryhmä ja se kokoontuu viikoittain.</p> <p>Kestäväan kehityksen tiekartta-hanketta edistettiin yhteistyössä Muuramen lukion kanssa. Jämsän lukiosta hankkeeseen osallistuu kaksi opettajaa oman työn ohessa. Hankkeen tavoitteena on toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittäminen vahvistamaan arjen ilmasto- ja kestävyyskasvatusta. Hanke päättyy kevätlukukauden 2024 lopussa. Kestäväan kehityksen tiekartta jää lukion pysyväksi ohjeeksi ympäristökasvatuksen osalta.</p>

Toimenpide	Ympäristötietoisuuden lisääminen lukiossa
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Aktiivinen osallistuminen ympäristötietoisuutta lisäävään toimintaan, lukion ilmasto-ohjelman käytännön toteutus, teemaviikkojen (mm. kasvisruokaviikko) järjestäminen, biologian ryhmien vuotuinen puiden istutus, aiheeseen liittyvät korkeakouluopinnot. Ilmastosankarit- ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja suunnittelee erilaista toimintaa ympäristöaiheeseen liittyen kuten energiansäästö. Ilmastovastuu tulee osaksi ryhmänohjaustuokioiden ohjelmaa.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Vuoden 2022 lopussa aloitettiin hankeyhteistyö Muuramen lukion kanssa. Kestävän kehityksen tiekarttahankeessa on tavoitteena oppilaitoksen toimintakulttuurin ilmasto- ja kestävyysosaamisen ja pedagogiikan kehittäminen vahvistamaan arjen kestävyyskasvatusta. Hankkeessa luodaan kestävyysosaamisen kolmivuotinen opiskelupolku ryhmänohjaukseen. Lukion kestävä kehityksen ryhmä aloitti yhteistyön HimosLomien kanssa ja kävi yhdessä läpi heidän kestävä kehityksen ohjelmaansa. Järjestettiin sähkötön päivä ja jatkettiin kirsikkapuiston kasvattamista. Kestävä kehitystä on käsitelty eri oppiaineissa.</p>

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	46 000	61 000	81 659	20 659	133,87 %
Myyntituotot					
Maksutuotot	4 000	4 000	10 377	6 377	259,43 %
Tuet ja avustukset	40 000	55 000	68 509	13 509	124,56 %
Muut toimintatuotot	2 000	2 000	2 773	773	138,64 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-2 143 646	-2 213 065	-2 173 879	39 186	98,23 %
Henkilöstökulut	-1 360 851	-1 399 720	-1 397 152	2 568	99,82 %
Palvelujen ostot	-339 158	-362 038	-351 694	10 344	97,14 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-110 200	-116 200	-91 591	24 609	78,82 %
Avustukset			-150	-150	
Muut toimintakulut	-333 437	-335 107	-333 291	1 816	99,46 %
TOIMINTAKATE	-2 097 646	-2 152 065	-2 092 220	59 845	97,22 %

Lukiokoulutuksen toimintatuotot ylittyivät noin 20 000 eurolla, koska lukiolle myönnetty Erasmus+-akkreditointi ei ollut tiedossa vuoden 2023 talousarviota laadittaessa ja avustuksen suuruus oli suurempi kuin arvio talousarviomuutosta tehdessä. Lisäksi lukio sai myyntituottoja Ammattiopisto Gradian kahden tutkinnon opiskelijoista.

Henkilöstökulut toteutuivat odotetusti. Palveluiden ostot alittuivat noin 11 000 euroa. Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa on alitus noin 24 000 euroa, johtuen oppimateriaalien onnistuneesta kierrätyksestä. Kokonaisuudessaan lukiokoulutuksen toimintakate alittui noin 61 700 eurolla.

Talousarviomuutoksessa tuloarviota nostettiin 15 000 eurolla ja menoarviota 74 000 eurolla. Menolisäys johtui ennakoitua suuremmasta opiskelijamäärästä.

Tunnusluvut

opiskelijaennuste												
lv	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
lukio	254	262	263	249	278	280	267	247	225	208	192	180

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
Opiskelijamäärä	278	263	229	214	243	241
€ / asukas	- 96,12	- 93,44	- 92,38	-100,91	-113,82	-109,11
€ / opiskelija	- 6976	- 7066	- 8133	-9059	-8856	-8681

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
Ylioppilaiden määrä	77	87	100	57	80	74
Yhdistelmätutkintojen määrä	2	2	2	4	5	4
Urheiluvalmennettavien määrä	24	23	25	24	24	20

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
	tilastokeskus syksyllä 2014 aloittaneet	tilastokeskus syksyllä 2015 aloittaneet	tilastokeskus, syksyllä 2016 aloittaneet	tilastokeskus, syksyllä 2017 aloittaneet		tilastokeskus, syksyllä 2018 aloittaneet
Lukiokoulutuksen läpäisy enintään 3,5 v:ssä; Jämsä (sujuva arki tavoitteen mittari)	82,8 %	84,4 %	82,8 %	77,4 %	90 %	82,9 %
Koko valtakunta	79,9 %	78,6 %	77,3 %	75,8%		73,0 %
	tilastokeskus vuoden 2016 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2017 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2018 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2019 ylioppilaat		tilastokeskus vuoden 2020 ylioppilaat
Sijoittuminen 1 vuosi YO-tutkinnon jälk. jatko-opintoihin; Jämsä (elinvoimatavoitteen mittari)	53,6 %	44,8 %	53,8 %	50 %	60 %	56,0 %
Koko valtakunta	52,5 %	51,1 %	53,2 %	52,4 %		55,2 %

Elämänlaatu palvelut

Tulosalueen esimies: kirjastopalvelupäällikkö

Toiminnan kuvaus

Elämänlaatu palveluilla on keskeinen merkitys jämsäläisten hyvinvointiin, yhteisöllisyyteen ja kaupungin elinvoimaisuuteen. Järjestämme ja tuotamme elämänlaatu palveluja ja luomme niille toimintaedellytyksiä. Kannustamme jämsäläisiä harrastamiseen, itsensä kehittämiseen ja terveelliseen ja vastuulliseen elämäntapaan. Kaupunkistrategian mukaisesti olemme tärkeä osa palvelevaa kaupunkia. Teemme yhdessä, kohtaamme ja osallistamme. Olemme vahvoja verkostoitujia, kuuntelemme asiakkaita. Uudistamme palveluja ja hyödynnämme digitaalisuutta.

Elämänlaatu palveluiden toiminta ulottui ympäri laajaa kaupunkia, mutta yhtenä palveluiden ja tapahtumien keskuksena oli Raitti, jossa toimittiin yhdessä ja yhteistyössä kaupungin neuvonnan ja matkailuinfon kanssa. Kaupunkilaiset ovat ottaneet Raitin omakseen; kirjaston ovien kävijälaskurien mukaan tilassa kävi vuoden aikana 106 000 asiakasta. Lisäksi käyntiä tuli nuorisotilojen ovesta. Raitin tilojen kehittäminen jatkui vuoden aikana akustointia ja ilmastointia parantamalla. Sisäilmasta tehtiin kartoitus syksyllä. Raitin toimijat kokoontuivat vuokranantajan ja isännöintipalvelun kanssa säännöllisesti. Sivistyslautakunnan hyväksymänä päätöksenä asiakkaita osallistava Raitin raati muutettiin asiakasilloiksi, yksi sellainen ehdittiin järjestää joulukuussa.

Kaupungin ja toimialan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän vahvistamiseksi saatiin lisäresursseja. Hyvinvointikoordinaattorin rekrytointia tehtiin kahdesti; määräaikainen hyvinvointikoordinaattori vaihtoi työnantajaa melko pian virkasuhteen alkamisen jälkeen. Seuraaja haettiin vakinaiseen virkasuhteeseen; samalla ennakoiden konsernipalveluiden tehtävien uudelleen järjestelyjä: toimenkuvaa laajennettiin koskemaan koko kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Vakituinen hyvinvointikoordinaattori aloitti tehtävässään lokakuussa. Toimialalla huolehditaan myös vammaisneuvoston vastuuvalmistelijan/sihteerin tehtävistä.

Henkilöstö osallistui aktiivisesti lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluun.

Nuorisotilatyötä järjestettiin uudelleen vuoden 2023 alusta. Järjestely toteutettiin kohdentamalla lisätunteja osa-aikaisille. Kirjastopalvelupäällikkö eläköityi, seuraaja rekrytoitiin tilalle toimenkuvanaan myös elämänlaatu palveluiden tulosaluejohtajan tehtävät.

Elämänlaatu palveluiden hanketoiminta

<p>Opetushallituksen myöntämä 9 150 €:n avustus <u>työväenopiston</u> opintoseteleihin. Opintoseteleillä annetaan alennuksia työttömien, maahanmuuttajien, senioreiden ja eläkeläisten kurssimaksuihin. Avustus on suosittu ja kurssimaksujen alennukset hyödynnetään etenkin seniorikursseilla hyvin.</p>	<p>Maakunnallisena verkostona toteutettu Joustavia polkuja työelämään (JoPo) -hanke; Jämsän kaupungin työllisyyspalvelut ja <u>työväenopisto</u> ovat mukana Jyväskylän ammattikorkeakoulun toteuttamassa OKM:n rahoittamassa kehittämisprojektissa ajalla 1.2.2021 - 30.6.2023. Hanke tuki työllisyyden kuntakokeilua kehittämällä keinoja alueiden osaamiskohtaantojen ratkaisemiseksi. Jämsän työväenopisto järjesti hankkeen rahoituksella suomen kielen kurseja maahanmuuttajille sekä tietoteknisiä valmiuksia kehittäviä kurseja kuntakokeilun asiakkaille.</p>
<p>Lukukoordinaattori-hankkeen avulla lisättiin kirjastopalveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välistä yhteistyötä huhtikuusta</p>	

vuoden 2023 loppuun asti. Lukukoordinaattori laati toimenpideohjelman lukemisen kulttuurin lisäämisestä ja tukemisesta varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen lapsille.	
Avin myöntämä 5600 € avustus Jämsän Ääni hankkeeseen. Hankkeessa järjestettiin moniäänistä tapahtumasarjaa pääkirjastossa ja tuotiin esiin puhetaidon merkitystä. Hanke sai jatkoaikaa 30.6.2024 saakka.	Tunkelon säätiö myöntämä 2 000 € avustus kirjastopalveluihin Länkipohjan lasten ja nuorten toiminnan edistämiseen. Avustuksella toteutui kirjavinkkauksia, vierailu pääkirjastoon, kirjailijavierailu sekä rap-lyriikkatyöpaja.
	Avin myöntämä 5 500 € avustus vapaa-aikapalveluihin lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan toteuttamiseen. Hankkeessa on järjestetty kerho- ja leiritoimintaa.
V. 2021 alkanut Nuorten Rinnalla koulussa -hanke jatkui vuonna 2022 toisella asteella Jämsän lukiossa ja Gradia Jämsässä. Hanke päättyi keväällä 2023. Uusi koulunuorisotyö -hanke, Nuorten rinnalla koulussa 2023-2024 –hanke aloitettiin (AVIn avustus 70 000 €). Hankkeessa vahvistetaan ja tuetaan perusopetuksen kouluissa sekä lukiossa tehtävää nuorisotyötä. Hanke jatkuu vielä kevään 2024. Koulunuorisotyöhankkeita on toteutettu <u>vapaa-aikapalvelujen</u> hankkeina.	Avin myöntämä 23 500 € avustus vapaa-aikapalveluihin liikuntaneuvontaan ja elintapaohjaukseen 2023. Hanke käynnistyi syksyllä 2022, jolloin aloitettiin moniammatillisen liikuntaneuvonnan palveluketjun kehittäminen. Vuoden 2023 aikana liikuntaneuvontaan ja elintapaohjausta annettiin 146 jämsäläiselle. Hanke ei jatku vuonna 2024.

Kesällä saadun taloushallinnon ohjeen mukaan toteutettiin loppuvuodesta vain kaikista välttämättömimmät hankinnat ja pyrittiin muutoinkin säästäväisyyteen.

Jämsän kaupungin talousohjelma käynnistyi keväällä 2023. Talousohjelman valmistelu painottui syksyn työskentelyssä johtoryhmätasolle. Osana valmistelutyötä tehtiin vaikutusten ennakoarviointi Galleria Kivipankin ja kirjastoauton lakkauttamisesta, opistopalvelujen opetuksen järjestelystä sekä koulukiinteistöjen sulkemisen vaikutuksista vapaa-ajantoimintaan. Lapsivaikutusten arviointi tehtiin liikennepuiston lakkauttamisesta. Nuorisovaltuuston, vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston edustajat osallistuivat arviointiin yhdessä kaupungin viranhaltijoiden kanssa.

Elämänlaatupalvelujen tulosalueen riskiarvioinnin toteuma käsitellään sivistyslautakunnassa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Opistopalvelut 2023

Jämsän työväenopisto järjestää vapaan sivistystyön opintoja kaikenikäisille kuntalaisille. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto järjestää taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisia opintoja. Vuonna 2023 molemmat opistot järjestivät opetusta myös Kuhmoisten kunnassa. Kuhmoinen irtisanoi sopimuksen työväenopiston opintojen järjestämisestä ja yhteistyö päättyi vuoden 2023 lopussa.

Molempien opistojen opiskelijamäärissä tapahtui vähenemistä koronavuosien aikana. Vuonna 2023 pystyttiin opistopalvelut järjestämään ilman katkoksia ja rajoituksia ehjästi koko vuoden ajan. Myös opiskelijamäärä oli molemmissa opistoissa arvioidun mukainen. Musiikkiopiston oppilasvalinta suoritettiin sivistyslautakunnan päätöksen mukaisesti huhtikuussa ilmoittautumismenettelyllä.

Kotouttamispalvelut ovat olleet osa opistopalveluja vuodesta 2022 alkaen. Jämsän työväenopisto on järjestänyt nuorten maahanmuuttajien suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta. Koulutuksen kohderyhmänä on 15-19-vuotiaat maahanmuuttajat, jotka eivät vielä ole saaneet kotikuntaoikeutta ja eivät täten ole työllisyyden kuntakokeilun tai suomalaisen oppivelvollisuuden piirissä. Opintojen osallistujamäärä oli vuoden 2023 aikana 8 - 25. Valtio korvaa koulutuksen kustannukset kokonaisuudessaan takautuvasti koulutuksen järjestäjälle. Määräaikainen kotouttamiskoordinaattori työskentelee työväenopiston alaisuudessa.

Kotouttamiskoordinaattorilla oli vuoden 2023 aikana n. 150 asiakasta; 23:lle asiakkaalle tehtiin kotoutumissuunnitelma ja kuntapaikan sai 20 henkilöä. Kuntapaikoille ohjatuille henkilöille tarjottiin neuvontaa ja palvelujen koordinoitua. Kotouttamiskoordinaattori teki moniammatillista paikallista yhteistyötä muun muassa vastaanottokeskuksen, sosiaali- ja asumispalvelujen kanssa. Loppuvuodesta aloitettiin ilman ajanvarausta toimiva kotoutumisen neuvontapiste Raitille, joka on avoinna kerran viikossa. Kaupungin kotoryhmä kokoontui neljä kertaa vuoden 2023 aikana.

Jämsän työväenopisto järjesti lukuvuonna 2022-2023 kasvatustieteen perusopintokokonaisuuden 25 op omalla järjestämisluvallaan Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Ryhmässä oli 10 opiskelijaa ja he saivat opintokokonaisuuden valmiiksi lukuvuoden päätteeksi. Työväenopisto haki ja sai järjestämisluvan Jyväskylän yliopistolta erityispedagogiikan perusopintokokonaisuuteen lukuvuodeksi 2023-2024, mutta opinnot eivät toteutuneet, koska ryhmään ei ilmoittautunut riittävästi opiskelijoita. Paikallisia korkeakouluopintoja koordinoi ja suunnittelee työryhmä, joka kokoontui neljä kertaa vuodessa. Työryhmässä on mukana myös Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun edustajat.

Jämsänlaakson Setlementti ry järjesti kesätoimintaa ja -tapahtumia Vinnillä. Kulttuuripalveluista myönnettiin avustusta toiminnan järjestämiseen. Vinnissä oli kesällä 2023 yhteensä 29 tapahtumaa. Tapahtumissa kävi 435 kävijää. Vinnillä järjestettiin myös mm. taideleirejä ja taidenäyttelyitä.

Kirjastopalvelut 2023

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin aineistoihin ja edistää lukemista ja kirjallisuutta. Kirjasto on myös tapahtumien, opiskelun, harrastamisen ja kansalaiskeskustelun paikka kaikenikäisille.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen täysi vuosi Raitilla. Keväällä tehtiin kysely pääkirjaston aukioloajoista. Kyselyyn saatiin 72 vastausta. Valtaosa vastaajista oli erittäin tyytyväinen sekä kirjaston palvelu- että aukioloaikoihin. Alkuvuonna ilmenneen ilkeiden ja häiriökäytöksen vuoksi pääkirjaston omatoimiaikaa supistettiin illoista ja tilanne rauhoittui. Iltojen omatoimiaika maanantaista torstaihin palautettiin hyvällä menestyksellä elokuun alusta.

Jämsänkosken omatoimikirjasto avautui asiakkaille toukokuussa. Omatoimikirjastot Kuorevedellä ja Länkipohjassa toimivat vakiintuneeseen tapaan ilman erityisiä muutoksia, samoin kirjastoauto Severus, jonka reittiakataulua päivitettiin elokuussa, lähinnä Jämsänkosken omatoimikirjaston avaamisen vuoksi.

Tapahtumia oli runsaasti sekä omana toteutuksena että yhteistyökumppaneiden järjestämänä, näistä mainittakoon mm. kirjailijavierailut, lukupiiritapahtumat sekä lukuisat näyttelyt. Lukukoira-toiminta käynnistyi pääkirjastolla. Digiopastusta tarjottiin viikoittain yhteistyössä Muistiyhdistyksen kanssa. Palvelulupausta toteutettiin satutunneista toisen asteen tiedonhaun opastukseen kattavasti, lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä, jotka jäivät resurssipulan vuoksi toteuttamatta. Lukukoordinaattorihanke, jonka tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuuria ja lukutaitoa, näkyi kirjaston satutunneilla ja muissa tapahtumissa.

Kirjaston fyysisten kävijöiden määrä ylitti talousarviossa määritellyn (110 000) selvästi 145 000 kävijällä. Toteutuneessa lainausten määrässä kaupungin asukasta kohti (13,06) ei päästy aivan tavoitteeseen (14,2). Määrä kuitenkin kasvoi vuoden 2022 lukuun (11,17) nähden. Sivistyslautakunta myönsi kirjastolle luvan hankkia asiakkaiden käyttöön kuntien yhteisen e-kirjastopalvelun. Se avautuu vuoden 2024 keväällä.

Vapaa-aikapalvelut 2023

Galleria Kivipankin näyttelytoiminta oli melko vilkasta, vuoden aikana järjestettiin yhteensä yhdeksän 2-5 viikon mittaista näyttelyä. Näyttelyissä vieraili yhteensä 2 825 henkilöä. Kulttuuripalveluissa järjestettiin kalendaariset juhlat. Kotiseutuarkiston siirron suunnittelu aloitettiin. Juuso Waldenin ja paperiteollisuuden muistomerkkiveistoksen kunnostus valmistui.

Liikunta- ja nuorisopalvelut järjestivät ohjattua toimintaa, tapahtumia ja leirejä erikseen sekä yhteistyössä järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Järjestettiin mm. koko perheen Toimintalauantai - tapahtumat, erityisliikkujien liikuntapäivät ja Vesisankarit-tapahtuma. Osallistuttiin ensimmäistä kertaa Jämsässä järjestettyyn Iloista syköttä -hyvinvointitapahtumaan. Pidettiin järjestöjen yhteisiä tapaamisia ajankohtaisasioista. Hiihdon maakuntaviesti jouduttiin perumaan sääolosuhteiden ja vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Nuorisotilatyötä toteutettiin Kuutissa, Köpiksellä ja Nuorten Raitilla sekä nuorten moottoripajalla. Syyslukukauden alussa otettiin käyttöön nuorisotyön dokumentaatiota helpottava Kuntaliiton kunnallisen nuorisotyön dokumentaation ja tilastoinnin NuoDo -järjestelmä.

Liikennepuiston ja Maaumalan välinelainaamon toiminta jatkui vilkkaana. Liikennepuiston kalustoa uusittiin alkuvuodesta. Työvalmennussäätiö Avitus toteutti nuorten työllistämiseen ja elämänhallintaan liittyviä yksilövalmennus-, nuorten starttipaja (LuovaStartti -hanke, myöhemmin Kohtaava-hanke) ja etsivän nuorisotyön hankkeita ostopalveluna. Jämsän Seudun Pelastakaa Lapset ry:n vetoomukseen perustuen järjestettiin keskustelutilaisuus nuorten ilmiöistä nuorten parissa toimivien tahojen kesken yhteistyössä poliisin kanssa.

Nuorisovaltuuston toiminta oli aktiivista, kokouksia järjestettiin vuoden aikana 13. Nuorisovaltuusto teki mm. aloitteen kouluamujen myöhäistämisestä, järjesti Pride-tapahtuman, osallistui maakunnallisen nuorisovaltuuston toimintaan ja teki yhteistyötä muiden nuorisovaltuustojen kanssa. Nuorisovaltuusto kutsui myös kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot neuvostojen yhteiseen tapaamiseen. Toimintasäännöt tarkistettiin syksyllä ja muutettiin esim. nuorisovaltuuston hakeutumisen muotoja.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021 - 2024 valmistui ja sen jalkauttaminen aloitettiin. Suunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.2.2023.

Vammaisneuvosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Vammaisneuvosto on seurannut päätöksentekoa, kuullut asiantuntijoita ja antanut lausuntoja mm. Jämsän kaupungin säästöjen vaikutuksista sekä Särkijärven uimarannan invalaiturista.

Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunta perustettiin 30.5.2023 sivistystoimialan alaisuuteen. Puheenjohtajana toimii sivistyslautakunnan varapuheenjohtaja. Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunnan tehtävänä on huolehtia osaltaan veteraaneista, veteraanien puolisoista ja leskistä sekä heidän kuntoutukseensa ja kotona asumiseensa liittyvästä tukemisesta heidän viimeiseen iltahuutoonsa saakka sekä vaalia, siirtää ja tallentaa veteraaniperinnettä seuraaville sukupolville. Perinnetoimikunta kokoontui syksyllä kerran.

Uimahallin asiakasmäärätavoite 55 000 asiakasta ylitettiin asiakasmäärän ollessa 62 755. Kaupungin energiansäästökampanjan myötä uimahallilla otettiin käyttöön joulukuussa 2022 edulliset lipputuotteet hiljaisiin uintiaikoihin. Kampanja jatkui 30.4.2023 saakka ja se sai runsaasti myönteistä palautetta. Uimahallin edullisia lipputuotteita myytiin 1-4/2023 noin 10 500 kpl. Uimahallin kassa- ja kahviopalvelun järjestäminen kilpailutettiin alkuvuodesta. Hankinta keskeytettiin, koska saatiin vain yksi hyväksyttävissä oleva tarjous. Hankintaa ei aloitettu uudelleen vaan tarkistettiin Jämsän Ateria-, Puhtaus- ja Tekstiilipalvelut liikelaitoksen kanssa tehty sopimus liikelaitoksen lakkauttamisen myötä toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n kanssa.

Avustuksia myönnettiin 64 eri taholle, yhteensä 166 000 €. Avustummäärärahoja jäi käyttämättä noin 23 000 €. Himosvuoren latuosuuskunnan kanssa tehtiin sopimus ensilumenladun ylläpidosta ja avustuksesta. Kaupungin avustus ensilumenladun ylläpitoon oli 40 000 €.

Myönnettyt palkinnot ja stipendit:

- Jämsän kaupungin vuoden 2022 urheilijapalkinto myönnettiin maastohiihtäjä Anni Kainulaiselle.
- Viljo Järvisen kulttuuripalkinto 2023 myönnettiin diplomitanssinopettaja Taina Puujalalle.
- Jämsän kaupungin vuoden 2023 liikuntatekopalkinto myönnettiin Matti Huikurille pitkäaikaisesta vapaaehtoistyöstä hiihtolatuksen ylläpidon parissa
- Nuorten kulttuuri-, taide- ja liikuntastipendejä myönnettiin 21 nuorelle

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki			
Tavoite	Kehitämme ja toteutamme yhdessä asukkaiden, asiakkaiden ja eri toimijoiden kanssa Raitista kaikkien yhteisen kohtaamispaikan ja olkkarin.		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		191	193,1
Toteutumisen arviointi	Elämänlaatu- ja palvelujen talousarvio toteutui suunnitelman mukaisesti, kun huomioidaan talousarviomuutos. Koko vuoden alkuperäiseksi tavoitteeksi €/asukas on asetettu 183,21 € ja talousarviomuutoksen jälkeen 199,74 € toteuman ollessa tilinpäätöskauden lopussa 193,1 €. Toiminnallisesti tavoitteet toteutuivat. Tapahtumatuotannon luonnehdinta: runsasta ja monipuolista. Raitilla kävi yli 106 000 asiakasta. Raitin asiakasraadin kokoamisen ja tapaamisten sijaan alettiin pitää asiakasilloja. Vuokranantajan ja isännöitsijän kanssa pidettiin kokouksia säännöllisesti. Pikku-Raitin toiminta laajennettiin nelosluokkalaisiin. Nuorten Raitin kävijämäärät pysyivät korkealla. Syksyllä tarkennettiin nuorisotilan sääntöjä. Säännöillä ja niiden noudattamisen valvonnalla pyrittiin nuorisotilan rauhoittamiseen ja viihtyisyyden sekä turvallisuuden lisäämiseen tilalla.		
Toimenpide	Tavoitteen mukainen painopistealue: jämsäläisen aktiivisuuden, osallisuuden, yhteisöllisyyden edistäminen sekä turvallinen ympäristö		

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Raitin raadin käynnistäminen, yhtenäisen palvelukokemuksen edistäminen, vuokrasopimuksen mukainen arviointi</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi:</p> <p>Raitin asiakasraadın kokoontumisen sijaan alettiin pitää asiakasiltoja. Sivistyslautakunta hyväksyi toimintatavan muutoksen. Vuokranantajan ja isännöitsijän kanssa pidettiin kokouksia säännöllisesti. Raitin toiminnan markkinoinnissa pyrittiin tuomaan esille elämänlaatupalveluiden toimintoja ja muiden Raitin toimijoiden palveluja laajemmin.</p>		
Tavoite	Hyvinvoiva jämsäläinen mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella, terveillä elämäntavoilla		
Mittari	Lainaus/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		14,2	13,06
Mittari	% /8-9 luokkalaiset vähintään tunnin päivässä liikkuvat (kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		31	28,2
Mittari	% / yli 65-vuotiaiden osuus vapaan sivistystyön opiskelijoista	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		44	47

Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on pääosin toteutunut.</p> <p>Musiikkiopiston opiskelijamäärä lv. 2023-2024 on 361 ja työväenopiston opiskelijamäärä noin 1700.</p> <p>Työväenopiston senioriopiskelijoiden osuus viime vuoden päättyessä oli 47 %. Nuorille maahanmuuttajataustaisille Jämsän työväenopisto järjestää suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta. Uusi opintoryhmä aloitti elokuussa. Opinnot kestävät vuoden verran.</p> <p>Hyvinvointikoordinaattorin vakituinen virka saatiin täytettyä ja henkilö aloitti virkasuhteensa lokakuussa.</p> <p>Kirjaston palvelulupausta toteutettiin satutunneista toisen asteen tiedonhaun opastukseen kattavasti, lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä, jotka jäivät resurssipulan vuoksi toteuttamatta. Lukukoordinaattorihanke näkyi kirjaston satutunneilla ja muissa tapahtumissa. Pääkirjaston tapahtuma- ja näyttelytoiminta oli aktiivista. Digitutor-toiminta toteutui viikoittain vapaaehtoisvoimin.</p> <p>Kirjaston fyysisten kävijöiden määrä ylitti talousarviossa määritellyn (110 000) selvästi 145 000 kävijällä. Lainausten määrässä kaupungin asukasta kohti (13,06) ei päästy aivan tavoitteeseen 14,2. Määrä kuitenkin kasvoi vuoden 2022 lukuun (11,17) nähden.</p> <p>Uimahallin kävijämäärätavoite (55 000) ylitettiin reilusti, kokonaisuudessaan kävijöitä oli 62 755.</p> <p>Vapaa-aikapalveluissa on järjestetty monipuolista ohjattua toimintaa. Lukuvuoden käynnistyttyä jatkettiin Nuorten rinnalla koulussa -hanketta sekä kerhotoiminnan järjestämistä. Liikuntaneuvontaa ja elintapaohjausta järjestettiin työikäisille sekä eläkeläisille. Nuorisovaltuuston toiminta on jatkunut erittäin aktiivisena.</p> <p>Kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2023 osoittavat sen, että vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8.-9. luokkalaisten määrä on hiukan vähentynyt.</p>
Toimenpide	Tavoitteen mukainen painopistealue: kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjaston palvelulupauksen kattava toteuttaminen ja tapahtumatuotanto erityisesti lapsille ja nuorille, ohjatun toiminnan järjestäminen esimerkiksi jatkamalla koulunuorisotyötä, liikuntaneuvontatoimintaa, digitutor-toimintaa, toteuttamalla harrastamisen Suomen mallia ja järjestämällä monipuolisia senioriliikuntapalveluja toimintaedellytysten tarjoaminen digiopastukseen esimerkiksi digipalvelujen käytön koulutuksella dea ja modernilla toimintaympäristöllä <p>Painopisteen toteutumisen arviointi:</p> <p>Tavoite on toteutunut kokonaisuudessaan miltei täysin.</p> <p>Kirjaston palvelulupaus on toteutunut lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä. Tapahtumatuotanto on ollut runsasta. Digitutor-toiminta on ollut säännöllistä. Sähköisen asioinnin kurssi jäi toteuttamatta. Koulunuorisotyötä toteutettiin kaikilla yhtenäiskouluilla ja lukiossa. Harrastamisen Suomen mallin kerhoja oli kaikissa perusopetuksen kouluissa. Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen hanke jatkui läpi vuoden. Toiminnalla tavoitettiin 146 asiakasta. Työväenopistossa ja uimahallilla järjestettiin senioriliikunnan kursseja kattavasti.</p>
---------------------	---

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	828 800	728 200	774 519	46 319	106,36 %
Myyntituotot	279 900	279 900	342 381	62 481	122,32 %
Maksutuotot	275 000	271 400	247 143	-24 257	91,06 %
Tuet ja avustukset	224 600	127 600	124 617	-2 983	97,66 %
Muut toimintatuotot	49 300	49 300	60 378	11 078	122,47 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-4 401 470	-4 504 759	-4 479 954	24 805	99,45 %
Henkilöstökulut	-2 225 470	-2 241 464	-2 221 959	19 505	99,13 %
Palvelujen ostot	-744 757	-770 352	-819 632	-49 280	106,40 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-201 820	-216 320	-212 422	3 898	98,20 %
Avustukset	-186 000	-191 000	-166 424	24 576	87,13 %
Muut toimintakulut	-1 043 423	-1 085 623	-1 059 516	26 107	97,60 %
TOIMINTAKATE	-3 572 670	-3 776 559	-3 705 434	71 125	98,12 %

Elämänlaatu palveluiden toimintatuotot olivat 775 000 € (toteumaprosentti 106 %) ja ylittyivät kokonaisuutena 46 000 € verrattuna lisätalousarvioon. Maksutuottoja oli arvioitua vähemmän (24 000 €), mutta myyntituottoja 62 000 € enemmän, painavimpana syynä uimahallin tulot, jotka ylittyivät 41 000 €.

Elämänlaatu palveluiden toimintakulut olivat 4,47 milj. € (toteumaprosentti 99 %). Henkilöstökulujen toteuma oli 2,21 milj. €, 99 % lisätalousarviosta, alittuen 22 000 eurolla. Palveluiden ostoihin määritelty summa ylittyi 49 000 € (106 % lisätalousarviosta). Merkittävimmät ylitykset olivat seurausta kirjastoauton kuluista sekä opistopalveluissa sosiaali- ja terveystalouden palveluiden ostoista: työterveyden ostopalveluja käytettiin vuoden aikana arvioitua enemmän.

Avustuksia myönnettiin 166 000 €, mikä oli 87 % lisätalousarviosta, eli 25 000 € arvioitua vähemmän - syynä tähän olivat maakuntaviestin peruuntuminen, aikasempaa vuotta vähäisempi avustusten hakijamäärä ja talouden säästöohjeet.

Opistopalveluiden toimintakate oli 1,2 milj. € (toteumaprosentti lisätalousarvioon 105 %), ylitystä tuli henkilöstökuluissa tuntipalkoissa ja sijaisten käytöstä. Kirjastopalveluiden toimintakate oli 1,1 milj. € (toteumaprosentti 98 %) ja vapaa-aikapalveluiden 1,4 milj. € (toteumaprosentti 93 %).

Elämänlaatupalveluiden toimintakate oli 3,70 milj. € (toteumaprosentti 98 % lisätalousarviosta, joka oli kaikkiaan 3,78 milj. €)

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Elämänlaatupalvelut	- 181,37	- 199,74	- 193,1

	TA 2022	TA + Lta 2022	TP2022	TA 2023	TA + Lta 2023	TP 2023
Musiikkiopiston opiskelijamäärä	350	350	362	370	370	361
Työväenopiston opiskelijamäärä	1700	1700	1800	1 700	1 700	1 700
Yli 65-vuotiaat opiskelijat (määrä)	730	730	774	748	748	794
Yli 65-vuotiaat kaikista opiskelijoista (%)	43 %	43%	43 %	44 %	44 %	47 %
Kirjaston kävijämäärä (fyysinen)	110 000	110 000	98 789	110000	110000	145000
Lainaus/asukas	12,9	12,9	11,17	14,2	14,2	13,06
Uimahallin asiakasmäärä	60000	50 000	47 310	55 000	55 000	62755
vähintään tunnin päivässä liikkuvat 8-9 luokkalaiset %-osuus (kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	31	31	29	31	31	28,2